

ΔΟΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ – ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Οι «δοτικές» (λέξεις σε δοτική πτώση ή φράσεις που περιέχουν τέτοιες λέξεις) που έχουν συγκεντρωθεί στον ακόλουθο πίνακα **χρησιμοποιούνται σήμερα**, υπό κάποιες συνθήκες ή περιστάσεις, από πολλούς ομιλούντες την Ελληνική (κυρίως μεγάλης και μεσαίας ηλικίας, αλλά και μικρής σε *όχι ευκαταφρόνητο βαθμό*) τόσο που αποτελούν **ουσιαστικά στοιχεία** της Καθομιλουμένης. Η «συλλογή» και καταγραφή αυτών των *δοτικών* – με τις κυριολεκτικές και μεταφορικές σημασίες με τις οποίες χρησιμοποιούνται, μαζί με σχετικά παραδείγματα χρήσης – έγινε με το **σκοπό** να ενημερωθούν τα **νεότερα** – *ακριβώς* – **μέλη της ελληνικής και ελληνόφωνης κοινότητας** για τη σημασία, την *προέλευση* και τη *σωστή χρήση* αυτών των στοιχείων ώστε τα μέλη αυτά να *γνωρίζουν σωστά* και αυτές τις *μικρές* – αλλά *όχι ασήμαντες* – *πτυχές* της σημερινής ελληνικής γλώσσας.

Κριτήριο επιλογής για την συμπερίληψη τέτοιων **δοτικών** στη συλλογή αποτελεί η *χρήση* τους – *έστω και σπάνια* – στον σημερινό (προφορικό ή γραπτό) ελληνικό λόγο.

Ως τώρα έχουν επισημανθεί και ενταχθεί *δοτικές* που υπάγονται σε μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- K1** Πολύ κοινές λέξεις ή φράσεις με **αφανή** ή «**ξεχασμένη**» δοτική πτώση (π.χ. *λόγω, μέσω, απουσία*).
- K2** Λέξεις ή φράσεις με **εμφανή** αρχαιοελληνική *σύνταξη* ή *προέλευση* (π.χ. *αβρόχοις ποσίν, γαία πυρί μιχθήτω, ειρήσθω εν παρόδω, επί τη ευκαιρία, συν τω χρόνω, συν τοις άλλοις, εν τούτοις*)
- K3** Λέξεις ή φράσεις από την **Αγία Γραφή** (*Παλαιά ή Καινή Διαθήκη*) (π.χ. *άφες αυτοίς, ειρήνη υμίν, την κεφαλήν επί πίνακι, εν χορδαίς και οργάνοις, επί ματαίω*)
- K4** Λέξεις ή φράσεις από την **Θεία Λειτουργία** (*Κυριακή προσευχή, τροπάρια, κτλ.*) (π.χ. *δόξα τω Θεώ, δόξα σοι ο Θεός, εν τοις ουρανοίς, θανάτω θάνατον πατήσας*).

2. ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΟΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ

(Συνολικός αριθμός λημμάτων: **508** – K1: **32**, K2: **420**, K3: **34**, K4: **24**)
(Δοτικές με πρόθεση: > **65%** Δοτικές χωρίς πρόθεση: < **35%**)

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
αβρόχοις ποσί(ν)	= (με άβρεχτα πόδια), άκοπα ή χωρίς ζημιά, χωρίς να κοστίζει τίποτα Πέρασε το μάθημα αβρόχοις ποσίν .	K2	9
αγαθή τη τύχη	= κατά καλή τύχη, ευτυχώς (Βλέπε τύχη αγαθή)	K1	8
αγαλλομένω ποδί	= (με πόδι που αγάλλεται) = με ευχάριστο τρέξιμο	K2	21
αιτία	= λόγω, εξαιτίας Φράσεις: <i>αιτία θανάτου, αιτία δωρεάς, ...</i> Του χορηγήθηκε σύνταξη αιτία θανάτου .	K1	15
άλλοις λόγοις	= με άλλα λόγια (Βλέπε εν άλλοις λόγοις)	K2	17

¹ Στον εμπλουτισμό της «συλλογής» των δοτικών που χρησιμοποιούνται (άλλες συχνά και άλλες πιο σπάνια, άλλες κυριολεκτικά και άλλες μεταφορικά) στη σημερινή καθομιλουμένη συνεισέφεραν ουσιαστικά και οι ακόλουθοι φίλοι, θιασώτες του ζωντανού σημερινού ελληνικού λόγου που δεν διστάζει να χρησιμοποιεί τύπους από τον διαχρονικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας: Σπύρος Βουλόδημος, Άννα Νικολάκη, Δημήτρης Παναγιωτάκος, Γιώργος Τσιάμας, Μιχάλης Καραμιχάλης, Θεόφιλος Βαμβάκος, Κατερίνα Ζερίτη, Μαριάννα Κατσογιάννου, Έλενα Μάντζαρη, Νίκος Κωνσταντακάκης, Γιώργος Ρόρρης, Δημήτρης Συνοδινός.

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
άμα τη αναλήψει των καθηκόντων	= με την ανάληψη των καθηκόντων, μόλις ανέλαβε τα καθήκοντα Άμα τη αναλήψει των καθηκόντων του, ο Διευθυντής ζήτησε να ενημερωθεί.	K2	19
άμα τη αφίξει	= με την άφιξη, τη στιγμή της άφιξης Άμα τη αφίξει του Προέδρου, συνέβη το απρόοπτο.	K2	8
άμα τη εμφανίσει, επί τη εμφανίσει	= με την εμφάνιση, μόλις εμφανιστεί ή μόλις εμφανίστηκε = με την εμφάνιση, μόλις το εμφανίσει (επίδειξει) κανείς Πληρωτέα επί τη εμφανίσει (σε χαρτονομίσματα) = (δραχμές) που πρέπει να καταβληθούν με την επίδειξη (του χαρτονομίσματος).	K2	13
ανάγκα	= στην ανάγκη Ανάγκα και θεοί πείθονται.	K2	9
αναλώμασι	= με έξοδα (του, της, των) Πήγε στο Συνέδριο αναλώμασι της Υπηρεσίας του.	K2	15
ανωτέρα βία	= λόγω ανωτέρας βίας, από απροσδόκητο γεγονός (που ξεφεύγει από τον έλεγχό μας) Απουσία δικαιολογείται μόνο ανωτέρα βία	K1	14
απουσία	= απόντος του (της, του, των) Απουσία του Γιώργου, το κουτσομπολιό εις βάρος του πήρε κι έδωσε.	K1	2
αστυνομική συνοδεία	= συνοδευόμενος από αστυνομικό ή αστυνομικούς Ο υπόδικος έφτασε στην αίθουσα αστυνομική συνοδεία	K1	14
άφες αυτοίς	= συγχώρησέ τους, μεταφορικά: άστους, μην τους δίνεις σημασία Πάτερ άφες αυτοίς ου γαρ οίδασι τι ποιούσι = Πατέρα συγχώρησέ τους γιατί δεν ξέρουν τι κάνουν (από το Ευαγγέλιο)	K3	13
άφες ημίν τα οφειλήματα ημών	= συγχώρησέ μας τις αμαρτίες μας (Από την κυριακή προσευχή, το « πάτερ ημών »)	K3	14
βάσει, επί τη βάσει	= με βάση, βασιζόμενος σε, σύμφωνα με Όλα έγιναν βάσει κανονισμού. Δεν μπορείς να τα εξετάζεις όλα επί τη βάσει του δικού σου συμφέροντος.	K1	9
βία μηδέν πράττειν	= να μην κάνεις τίποτε με τη βία (Κλεόβουλος ο Ρόδιος)	K2	20
γαία πυρί μιχθήτω	= (ας αναμειχθεί χώμα και φωτιά), ας γίνει ό,τι θέλει, ας γίνει ό,τι νά' ναι, μου (σου, του,...) είναι εντελώς αδιάφορο, αδιαφορώ (-είς, ...) πλήρως! Ας κάνεις εσύ αυτό που θέλεις, και όσο για τους άλλους γαία πυρί μιχθήτω!	K2	4
γεγωνυία τη φωνή	= με πολύ δυνατή φωνή, φωνάζοντας (αρχ. γέγωννα = φωνάζω δυνατά) Απάντησε γεγωνυία τη φωνή .	K2	9
γνωστόν τοις πάσι, τοις πάσι γνωστόν	= σε όλους γνωστό, πασίγνωστο (<i>πας, παντός, παντί, πάντα, πας, πάντες, πάντων, πάσι, πάντας, πάντες</i>) Αυτό που λες είναι γνωστόν τοις πάσι .	K2	12

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
γυναιξί	= στις γυναίκες Γυναιξί κόσμον η σιγή φέρει = Η σιωπή είναι στολίδι στις γυναίκες (Σοφοκλής). (Βλέπτε και: συν γυναιξί και τέκνοις)	K2	13
δαπάνη, δαπάναις	= με δαπάνη, με δαπάνες, με έξοδα Η διανυκτέρευση των επιβατών σε ξενοδοχείο έγινε δαπάναις της Ολυμπιακής	K2	6
δημοσία	= δημοσίως Το να είσαι φοροφυγός δεν είναι και κατόρθωμα για να το δηλώνεις δημοσία ...	K2	16
δημοσία δαπάνη	= με δημόσια δαπάνη, με έξοδα του δημοσίου Η κηδεία του μεγάλου ποιητή έγινε δημοσία δαπάνη	K2	6
διανοία	= (με τη διάνοια) = με το νου, με το μυαλό Αμαρτήματα έργω, λόγω ή διανοία	K2	19
δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω	= δικηγόρος στον Άρειο Πάγο Είναι δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω .	K2	7
δικηγόρος παρ' Εφέταις	= δικηγόρος στο Εφετείο Ο Α είναι δικηγόρος παρ' Εφέταις .	K2	21
δικηγόρος παρά Πρωτοδικαίς	= δικηγόρος στο Πρωτοδικείο Ο Β είναι δικηγόρος παρά Πρωτοδικαίς .	K2	21
δόξα πατρί	= δόξα στον πατέρα (Θεό) δοξαπατρί = μέτωπο 1) Δόξα πατρί και υιώ και αγίω πνεύματι = Δόξα στον Πατέρα και στον Υιό και στο Άγιο Πνεύμα (από τη θεία λειτουργία) 2) Έφαγε μια γροθιά στο δοξαπατρί και είδε τον ουρανό σφοντύλι!	K4	13
δόξα σοι	= δόξα σε σένα 1) Δόξα σοι Κύριε δόξα σοι = Δόξα σε σένα Κύριε δόξα σε σένα 2) Δόξα σοι ο Θεός = (Δόξα σε σένα Θεέ), δόξα νά 'χει ο Θεός, δόξα τω Θεώ 3) Δόξα σοι τω δείξαντι το φως = Δόξα σε σένα που έδειξες το φως (από τη θεία λειτουργία)	K4	13
δόξα τω Θεώ	= δόξα να έχει ο Θεός Δόξα τω Θεώ είμαστε όλοι καλά.	K4	9
δόξη και τιμή	= με δόξα και με τιμή ... δόξη και τιμή στεφάνωσον αυτούς (από το μυστήριο του γάμου).	K4	20
δος ημίν σήμερον	= δώσε μας σήμερα (Από την Κυριακή προσευχή) τον άρτον ημών τον επιούσιον δος ημίν σήμερον = δώσε μας το ψωμί το καθημερινό.	K4	14
δυνάμει	= σύμφωνα με Ο πολίτης έχει αυτό το δικαίωμα δυνάμει του νόμου (= όπως απορρέει από την ισχύ του νόμου).	K2	3
δυνάμει, εν δυ- νάμει	= δυνατικός, δυνατικά Κάθε πολίτης είναι (εν) δυνάμει μέλος της Ένωσης Καταναλωτών	K2	3

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
εθιμικώ δικαίω	= σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο	K2	19
ει χολώ παροικήσει	= αν κατοικήσεις κοντά σε χωλό (κουτσό) Εί χολώ παροικήσει και σύ υποσκάζειν μαθήσει (Αν κατοικήσεις κοντά σε κουτσό και εσύ θα μάθεις να κουτσαίνεις) – Παροιμία για την επίδραση των κακών συναναστροφών, ανάλογη με την παροιμία: <i>Ομιλία κακαί φθείρουσι ήθη χρηστά</i>	K2	15
ειρήνη υμίν	= (ειρήνη σε σας, φράση του Ευαγγελίου) = σταματήστε να τσακώνεστε ή να διαφωνείτε. Παιδιά σταματήστε! Ειρήνη υμίν!	K3	9
Ειρήσθω εν παρόδω	εν παρόδω = (σε πάροδο) = σε παρένθεση, παρενθετικά Ειρήσθω εν παρόδω (= ας λεχθεί παρενθετικά). Ειρήσθω εν παρόδω ότι ο περί ου ο λόγος είναι και μέλος του κόμματος. (ειρήμαι : παθητικός παρακείμενος του λέγω , προστακτική: είρησο, ειρήσθω, ...)	K2	10
έκαστος εφ' ω ετάχθη	= Ο καθένας (εκεί όπου παρατάχθηκε) πρέπει να κάνει αυτό που ανέλαβε (ή αυτό που έχει χρέος να κάνει) – Γιώργο, απορώ πώς τα βγάζεις πέρα με ένα τέτοιο έργο. Εγώ θα τα παρατούσα αμέσως!...– Τι να κάνουμε φίλε μου, έκαστος εφ' ω ετάχθη .	K2	3
ελαφρά τη καρδία	= χωρίς βάθος, χωρίς σοβαρή σκέψη, επιπόλαια Πρέπει να αντιμετωπίζεις τις καταστάσεις με περισκεψη και όχι ελαφρά τη καρδία	K2	2
ελαφρά τη συνειδήσει	= με ελαφριά τη συνείδηση, χωρίς τύψεις Τον απέλυσε έτσι απλά. Ελαφρά τη συνειδήσει .	K2	11
ελέω Θεού	= με την ευσπλαχνία του Θεού, με τη χάρη του Θεού Ο βασιλιάς βασιλεύει ελέω Θεού .	K2	9
ελλείπει	= με έλλειψη, λόγω έλλειψης Το έργο σταμάτησε ελλείπει κονδυλίων	K2	2
εν αγαλλιάσει, εν χαρά και αγαλλιάσει	= με αγαλλίαση = με χαρά και αγαλλίαση	K2	21
εν αγαστή συμπνοία	= με θαυμαστή συμφωνία Στο τέλος, κομματικοί φίλοι κι αντίπαλοι, εν αγαστή συμπνοία , διασκέδασαν όλοι μαζί στο καφενείο του χωριού.	K2	16
εν αγνοία	= (σε άγνοια) = χωρίς γνώση Όλα έγιναν εν αγνοία μου	K2	2
εν αδαμιαία περιβολή	= με αδαμιαία περιβολή, με τα ρούχα το Αδάμ, ολόγυμνος Οι δύο μοιχοί συνελήφθησαν εν αδαμιαία περιβολή .	K2	21
εν αδεία	= σε άδεια, σε περίοδο άδειας Εν αδεία , ο υπάλληλος δεν ασχολείται με υπηρεσιακά θέματα.	K2	5
εν αδίκω εν δικαίω	= σε άδικο = σε δίκαιο Είμαι εν αδίκω = έχω άδικο. Είμαι εν δικαίω = έχω δίκιο Έχω τη γνώμη ότι αυτή τη φορά εσύ είσαι εν αδίκω .	K2	14

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
εν αδρανεΐα	= σε αδράνεια, αδρανής μέλος <i>εν αδρανεΐα</i>	K2	21
εν αδυναμία	= σε αδυναμία <i>Εν αδυναμία</i> όλοι μας χρειαζόμαστε βοήθεια.	K2	13
εν Αθήναις	= στην Αθήνα <i>Εν Αθήναις</i> , 20 Αυγούστου 2002 (γράφεται ακόμα από κάποιους σε επιστολές)	K2	12
εν αιωρήσει	= σε κατάσταση αιώρησης, αιωρούμενος αδιάλυτη <i>εν αιωρήσει</i> χρωστική = πιγμέντο.	K2	21
εν ακινησία	= σε ακινησία Η επιφάνεια της λίμνης καθρέφτιζε τον ουρανό <i>εν πλήρει ακινησία</i> : φύλλο δεν κουιόταν.	K2	16
εν άλλοις λόγοις εν άλλαις λέξεσι αλλοις λόγοις	= με άλλα λόγια Αυτό που έκανες αντίκειται στους κανονισμούς: <i>εν άλλοις λόγοις</i> , θα τιμωρηθείς για την πράξη σου.	K2	11
εν αμύνη	= σε άμυνα Πυροβόλησε <i>εν αμύνη</i> .	K2	6
εν αμφιβόλω εν αμφιβολία	= σε αμφιβολία <i>Θέτω εν αμφιβόλω</i> τους ισχυρισμούς σου (Αρχαιοελλ.: <i>τίθεμαι ες αμφίβολον</i>). <i>Δεν τίθεται εν αμφιβόλω ότι ...</i>	K2	11
εν ανάγκη	= στην ανάγκη, αν χρειαστεί Κλείνουμε τώρα μια συγκεκριμένη ημερομηνία και <i>εν ανάγκη</i> την αλλάζουμε.	K2	3
εν αναμονή	= σε αναμονή, αναμένοντας, περιμένοντας Είμαστε <i>εν αναμονή</i> εξελίξεων = Αναμένουμε εξελίξεις	K2	2
εν ανεπαρκεία εν επαρκεία εν αφθονία	= σε ανεπάρκεια, ανεπαρκής, ανεπαρκώς = σε επάρκεια, επαρκής, επαρκώς = σε αφθονία, αφθόνως, άφθονος Υπάρχουν και πόροι που δεν είναι <i>εν επαρκεία</i> . Στους <i>εν ανεπαρκεία</i> πόρους ανήκει και το φάσμα συχνοτήτων στις ραδιοεπικοινωνίες. Στο περιβάλλον υπάρχουν φρούτα <i>εν αφθονία</i> .	K2	2
εν άνεσει	= με άνεση, άνετα	K2	15
εν αντιδιαστολή προς	= σε αντιδιαστολή, ξεχωρίζοντας με αντιπαράθεση, σε αντίθεση Εν αντιδιαστολή προς τον Γιώργο, ο Γιάννης είναι «αρνί».	K2	14
εν αντιθέσει (προς)	= σε αντίθεση (με) Ο Γιώργος είχε αντιρρήσεις, <i>εν αντιθέσει προς</i> εμένα που συμφώνησα απόλυτα.	K2	14

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν αντίθεσει φάσεως εν φάσει	= σε αντίθεση φάσης, με αντίθετη φάση = σε φάση, με την ίδια φάση (στην Κυματική για κύματα και στην Ηλεκτρονική για σήματα) Κατά τη συμβολή δυο καθαροτονικών ηχητικών κυμάτων έχουμε ενίσχυση όταν αυτά είναι εν φάσει και εξασθένιση όταν αυτά είναι εν αντίθεσει φάσεως .	K2	15
εν απαρτία	= σε απαρτία = με αριθμό παρόντων ίσο ή μεγαλύτερο από εκείνον που απαιτείται κατ' ελάχιστον για τη λήψη έγκυρης απόφασης (σε συνέλευση ενός οργάνου)	K2	13
εν απογνώσει	= σε απόγνωση, σε απελπισία, απελπισμένος Ήταν ράκος μετά την αποτυχία. Κυριολεκτικά εν απογνώσει .	K2	15
εν αποδρομή	= σε αποδρομή, σε αποχώρηση, στο φευγιό, προς το τέλος Η διάγνωση του γιατρού ήταν «ίωση εν αποδρομή ».	K2	2
εν αποστρατεία	= σε αποστρατεία, απόστρατος Είναι στρατηγός εν αποστρατεία .	K2	5
εν αποσυνθέσει	= σε αποσύνθεση Βρέθηκε ένα πτώμα εν αποσυνθέσει	K2	13
εν απουσία εν τη απουσία	= κατά την απουσία Η όλη ενέργεια εξελίχθηκε εν τη απουσία μου.	K2	16
εν αργία	= σε αργία, σε παύση του λειτουργήματός του Ο συγκεκριμένος κληρικός έχει τεθεί εν αργία .	K2	20
εν αρμονία	= σε αρμονία, αρμονικά	K2	16
εν αρχή εν τέλει, εντέλει	= στην αρχή, καταρχήν, καταρχάς = στο τέλος, τελικά Εν αρχή ην ο λόγος ... (από το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο) « Εν αρχή , λοιπόν, το ανθρώπινο δυναμικό...» (ΒΗΜΑ/Τουρισμός/Β11, Κυριακή 19-5-02). Εν τέλει , αποδέχθηκε την ήττα του. Εντέλει , θά 'ρθεις ή όχι;	K2	6
εν αταξία εν τάξει, εντάξει	= σε αταξία, όχι σωστά ή κανονικά = σε τάξη, σωστά, κανονικά Εγώ είμαι εντάξει . Αυτός που είναι εν αταξία είσαι εσύ.	K2	2
εν αφασία	= σε αφασία, σε αδυναμία για ομιλία Είναι εν αφασία	K2	16
εν αφθονία εν επαρκεία εν ανεπαρκεία	= σε αφθονία, αφθόνως, άφθονος = σε επάρκεια, επαρκής, επαρκώς = σε ανεπάρκεια, ανεπαρκής, ανεπαρκώς Στο περιβάλλον υπάρχουν φρούτα εν αφθονία . Υπάρχουν και πόροι που δεν είναι εν επαρκεία . Στους εν ανεπαρκεία πόρους ανήκει και το φάσμα συχνοτήτων στις ραδιοεπικοινωνίες.	K2	2
εν αχρηστία, εν χρήσει	= σε αχρηστία = σε χρήση Η μέθοδος αυτή έχει, πλέον, περιπέσει εν αχρηστία .	K2	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν Βηθλεέμ τη πόλει	= στην πόλη Βηθλεέμ ... <i>Χριστός γεννιέται σήμερα εν Βηθλεέμ τη πόλει...</i> = ...σήμερα γεννιέται ο Χριστός στην πόλη Βηθλεέμ... (από τα κάλαντα των Χριστουγέννων)	K3	21
εν βοή κυμάτων	= με βοή κυμάτων <i>Εν βοή κυμάτων</i> αποκαλύπτουν τα μυστικά οι θαλασσοσπηλιές.	K2	16
εν βρασμώ ψυχής	= σε ψυχική ταραχή, σε σύγχυση Διέπταξε το έγκλημα <i>εν βρασμώ ψυχής</i> .	K2	2
εν γάμω	= σε γάμο, εντός του γάμου σύλληψη <i>εν γάμω</i> , «Έρωσ <i>εν γάμω</i> » (ιστορική μελέτη Γυιζώτος, Πανεπ. Πάτρας)	K2	21
εν γένει	= γενικά Ο καιρός της Αττικής είναι, <i>εν γένει</i> , αίθριος.	K2	4
εν γνώσει	= σε γνώση, γνώστης, ξέροντας, γνωρίζοντας Είμαι <i>εν γνώσει</i> των συνεπειών των ενεργειών μου.	K2	2
εν γωνία	= στη γωνία <i>Ράβδος εν γωνία άρα βρέχει!</i> (= υπάρχει ένα ραβδί στη γωνία, άρα βρέχει!). (Λέγεται σε περίπτωση που λέγονται ασυναρτησίες ή παράλογοι συλλογισμοί. Ανάλογο: <i>άρες-μάρες κουκουάρες!</i>)	K2	16
εν δήμω	= στο δήμο, δημοσίως <i>Τα εν οίκω μη εν δήμω</i> = τα ενδοοικογενειακά μην τα κοινολογείς {μην τα κάνεις βούκινο}!	K2	2
εν διαζεύξει	= σε διάζευξη, διαζευγμένος (-η), χωρισμένος (-η) <i>τελώ εν διαζεύξει</i> : είμαι διαζευγμένος, είμαι χωρισμένος Είθισται οι <i>εν διαζεύξει</i> κυρίες να λέγονται <i>ζωντοχήρες!</i> .	K2	16
εν διαλύσει	= σε διάλυση, διαλελυμένος, διαλυμένος Δέκα σταγόνες από το φάρμακο <i>εν διαλύσει</i> σε ένα ποτήρι νερό. Η νέα κυβέρνηση παρέλαβε ένα <i>κράτος εν διαλύσει</i> .	K2	16
εν διανοία	= στη διάνοια, στον νου, στο μυαλό Αμάρτημα <i>εν λόγω, έργω ή διανοία</i> .	K2	13
εν διαστάσει	= σε διάσταση, σε διακοπή της συμβίωσης Το ζεύγος θα είναι <i>εν διαστάσει</i> ώσπου να βγει το διαζύγιο.	K2	14
εν διεγέρσει εν ηρεμία	= σε διέγερση, ενεργός = σε ηρεμία, ανενεργός Ο <i>ηλεκτρονόμος</i> (ή <i>ρωστήρας</i>) είναι ρυθμιστική ηλεκτρονική διάταξη που μπορεί να είναι <i>εν ηρεμία</i> ή <i>εν διεγέρσει</i> , ανάλογα με το αν διαρρέεται από ηλεκτρικό ρεύμα ή όχι. Ηφάιστειο <i>εν ηρεμία</i> .	K2	15
εν δικαίω εν αδίκω	= σε δίκαιο = σε άδικο <i>Είμαι εν αδίκω</i> = έχω άδικο. <i>Είμαι εν δικαίω</i> = έχω δίκιο. Το δικαστήριο θα κρίνει ποιος είναι <i>εν δικαίω</i> και ποιος <i>εν αδίκω</i> .	K2	14

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν διωγμώ	= σε διωγμό, σε καταδίωξη Ευνοούνταν μόνο οι ομοϊδεάτες του· όλοι οι υπόλοιποι ήταν εν διωγμώ .	K2	16
εν δράσει	= σε δράση, ενεργός Ολη η ομάδα εν δράσει!	K2	2
εν δυνάμει, δυνάμει	= δυνατικός, δυνατικά Κάθε πολίτης είναι (εν) δυνάμει μέλος της Ένωσης Καταναλωτών	K2	3
εν εγρηγόρσει	= στον ξύπνο, ξυπνητά (βλέπε και εν υπνώσει) Βλέπει όνειρα ... εν εγρηγόρσει Εν υπνώσει αποκαλύπτονται περισσότερα από όσα εν εγρηγόρσει . « Εν σιωπή ... εν εγρηγόρσει » (ποιητική συλλογή του Βάσου Αριστοδήμου).	K2	2
εν είδει	= με τη μορφή, σαν, ως (είδος=μορφή) Η Γη περιστρέφεται γύρω από τον άξονά της και περιφέρεται γύρω από τον Ήλιο εν είδει στρόβου (= σαν σβούρα).	K2	6
εν ειρήνη	= σε ειρήνη, ειρηνικά, με ειρήνη Πορεύου εν ειρήνη = προχώρα ειρηνικά, πήγαινε με γαλήνη στην ψυχή (από το Ευαγγέλιο). Αναπαύθηκε εν ειρήνη .	K2	13
εν εκκλησίαις	= σε εκκλησίες, σε συναθροίσεις Εν εκκλησίαις ευλογείτε τον Θεόν (από τη Θεία λειτουργία).	K4	16
εν εκκρεμότητι	= σε εκκρεμότητα	K2	16
εν εκστάσει	= σε έκταση, εκστατικός Το θέαμα τον συνεπήρε· έμεινε ακίνητος εν εκστάσει	K2	21
εν εκτάσει, εν περιλήψει	= σε έκταση, εκτεταμένα = σε περίληψη, περιληπτικά Στην έκθεση περιγράφεται το συμβάν καταρχήν εν περιλήψει και στη συνέχεια εν εκτάσει	K2	2
εν Ελλάδι	= στην Ελλάδα	K2	12
εν εναντία περιπτώσει	= σε ενάντια περίπτωση, σε αντίθετη περίπτωση, αντιθέτως Εν εναντία περιπτώσει , θα έχουμε σύγκρουση	K2	2
εν ενεργεία	= σε ενεργό υπηρεσία {όχι σε παύση , όχι σε σύνταξη } Είναι ακόμα εν ενεργεία , ενώ εγώ πήρα σύνταξη	K2	5
εν ενί	= σε ένα Ο ενί καλός εν παντί καλός (λέγεται για άνθρωπο που σε ό,τι ασχολείται είναι καλός, που είναι καλός σε όλα.	K2	21
εν ενί λόγω	= με μια λέξη, συνοπτικά Εν ενί λόγω , αποτυχία.	K2	5
εν ενί στόματι	= με ένα στόμα, όλοι μαζί Απάντησαν ταυτόχρονα εν ενί στόματι .	K2	9
εν εξάλλω καταστάσει	= σε εξαλλη κατάσταση, εξάλλω, έξω φρενών Είδα έναν Πέτρο εν εξάλλω καταστάσει με το ζόρι τον κρατούσαν να μην ορμήσει και τα κάνει όλα γυαλιά καρφιά.	K2	15

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
εν εξάρσει	= σε εξάρση, σε έντονη κλιμάκωση, σε φούντωμα Ο εθνικισμός και η ξενοφοβία είναι εν εξάρσει και σήμερα.	K2	16
εν εξελιξεί	= σε εξέλιξη Το φαινόμενο είναι ακόμα εν εξελίξει .	K2	12
εν επαρκεία εν ανεπαρκεία εν αφθονία	= σε επάρκεια, επαρκής, επαρκώς = σε ανεπάρκεια, ανεπαρκής, ανεπαρκώς = (σε αφθονία) = αφθόνως, άφθονος Υπάρχουν και πόροι που δεν είναι εν επαρκεία . Στους εν ανεπαρκεία πόρους ανήκει και το φάσμα συχνοτήτων στις ραδιοεπικοινωνίες. Στο περιβάλλον υπάρχουν φρούτα εν αφθονία .	K2	2
εν επιγνώσει	= με επίγνωση, ενσυνείδητα Φέρθηκε έτσι εν επιγνώσει του τι θα επακολουθούσε.	K2	13
εν επιφυλακή	= σε επιφυλακή, σε ετοιμότητα για δράση Όλες οι στρατιωτικές δυνάμεις της περιοχής είναι εν επιφυλακή .	K2	15
εν εσχάτη ανάγκη	= σε έσχατη ανάγκη, σε τελευταία ανάγκη	K2	16
εν εσχάτη περιπτώσει	= σε έσχατη περίπτωση, σε τελευταία περίπτωση	K2	16
εν έτει	= στο έτος, τη χρονιά Εν έτει 2002 γίνονται τέτοια πράγματα!	K2	2
εν ευθέτω χρόνω	= (σε εύθετο χρόνο) = σε κατάλληλο χρόνο, αργότερα Θα ασχοληθούμε και με αυτό εν ευθέτω χρόνω	K2	2
εν ευθυμία	= σε ευθυμία Όταν πήγα εγώ, η παρέα ήδη τελούσε εν ευθυμία .	K2	16
εν εφεδρεία	= σε εφεδρεία Μετά την απόλυσή του ο στρατιώτης τελεί εν εφεδρεία .	K2	15
εν ζωή	= στη ζωή, όντας ζωντανός Είναι επτά αδέρφια, όλα εν ζωή . Έκαμε το κτήμα δωρεά εν ζωή στα παιδιά του	K2	6
εν η περιπτώσει , εν περιπτώσει	= σε περίπτωση που, αν τύχει και, αν συμβεί να Εν η περιπτώσει εμφανιστεί ο Γιώργος, τί κάνουμε;	K2	5
εν ηρεμία εν διεγέρσει	= σε ηρεμία, ανενεργός = σε διέγερση Ο ηλεκτρονόμος (ή ρωστήρας) είναι ρυθμιστική ηλεκτρονική διάταξη που μπορεί να είναι εν ηρεμία ή εν διεγέρσει , ανάλογα με το αν διαρρέεται από ηλεκτρικό ρεύμα ή όχι. Ηφάιστειο εν ηρεμία .	K2	15
εν θαλάσση	= στη θάλασσα	K2	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν θερμώ εν ψυχρώ	= σε θερμή κατάσταση (με παροχή θερμότητας) = σε έξαψη (όχι ψύχραιμα) = ψύχραιμα και χωρίς κανένα δισταγμό = σε ψυχρή κατάσταση Αντίδραση με θειικό οξύ εν θερμώ . Μην παίρνεις ποτέ αποφάσεις εν θερμώ . Τον εκτέλεσε εν ψυχρώ .	K2	2
εν ιατρού	= στο ιατρείο Επίσκεψη εν ιατρού {χαρακτηρισμός επίσκεψης ασθενούς στο ιατρείο του γιατρού}.	K2	15
εν ισχύι	= σε ισχύ, σε εφαρμογή, ισχύων (ισχύουσα, ισχύον) Κάθε κοινοτικό νομοθέτημα τίθεται επίσημα εν ισχύι σε κάθε κράτος μέλος (της Ευρωπαϊκής Ένωσης), με την έκδοση αντίστοιχου εναρμονιστικού εθνικού νομοθετήματος. Το εν ισχύι νομικό καθεστώς (= το ισχύον νομικό καθεστώς).	K2	15
εν καιρώ	= αργότερα, κάποτε (στο μέλλον) Θα τα πούμε εν καιρώ .	K2	2
εν καιρώ ειρήνης, εν καιρώ πολέμου	= σε καιρό ειρήνης, σε περίοδο ειρήνης, στην ειρήνη = σε καιρό πολέμου, σε περίοδο πολέμου, στον πόλεμο.	K2	14
εν καιρώ τω δέοντι	= όταν θα έρθει η κατάλληλη στιγμή Το ζήτημα που έθεσες θα συζητηθεί εν καιρώ τω δέοντι .	K2	2
εν καμίνω	= μέσα στην κάμινο, μέσα στο καμίνι, μέσα στη φωτιά Οι τρεις παίδες εν καμίνω (από την Αγ. Γραφή).	K2	21
εν καταδύσει	= σε κατάδυση, βυθισμένος Το υποβρύχιο διάσχισε τη διώρυγα εν καταδύσει .	K2	2
εν κατακλείδι	= τελειώνοντας, κλείνοντας (κατακλείδα = τελευταίο μέρος του λόγου, επίλογος) Εν κατακλείδι , όπως έχουν τα πράγματα, η λύση είναι δύσκολη.	K2	9
εν κενώ	= σε κενό (αέρος), απουσία αέρος = χωρίς φορτίο, χωρίς φόρτο (τεχνολογία) Ηλεκτρική εκκένωση εν κενώ . Η μηχανή κάνει περισσότερο θόρυβο όταν λειτουργεί υπό φορτίο από όσον όταν λειτουργεί εν κενώ .	K2	14
εν κινδύνω	= σε κίνδυνο, κινδυνεύοντας θέτω εν κινδύνω = θέτω σε κίνδυνο, διακινδυνεύω Όχι μόνο η φύση, αλλά και η ανθρώπινη φύση σήμερα είναι εν κινδύνω . Με αυτόν τον τρόπο θέτεις εν κινδύνω τη σωματική σου ακεραιότητα.	K2	2
εν κινήσει	= σε κίνηση Δεν πρέπει να μετακινούνται οι επιβάτες όταν το όχημα είναι εν κινήσει .	K2	2

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν κρυπτώ	= κρυφά, στα κρυφά <i>εν κρυπτώ και παραβύστω</i> = απόκρυφα και μυστικά (παράβυστος = απόμερος, απόκρυφος, μυστικός) Ούτε που το πήρε κανένας είδηση. Όλα έγιναν <i>εν κρυπτώ και παραβύστω</i>	K2	2
εν λειτουργία	= σε λειτουργία Όλος ο εξοπλισμός είναι <i>εν λειτουργία</i> .	K2	14
εν λεπτομερεία	= με λεπτομέρειες, λεπτομερώς, λεπτομερειακά	K2	16
εν λεπτή / λεπτοτάτω διαμερισμό	= σε μικρά / πάρα πολύ μικρά κομμάτια ουσία <i>εν λεπτή / λεπτοτάτω διαμερισμό</i>	K2	21
εν λευκώ	= (με λευκή – ανύπαρκτη – δέσμευση) = ελεύθερα, χωρίς κανέναν περιορισμό, χωρίς όρους Σε εξουσιοδοτώ <i>εν λευκώ</i> να χειριστείς το θέμα όπως νομίζεις	K2	2
εν λιποταξία	= σε λιποταξία, λιποτάκτης Κηρύχθηκε <i>εν λιποταξία</i> . Τελεί <i>εν λιποταξία</i> .	K2	21
εν λόγω	= ο περί ου ο λόγος, ο υπόψη Ο <i>εν λόγω</i> υπάλληλος είναι σε κανονική άδεια	K2	5
εν μέρει εν όλω, εν συνόλω, εν τω συνόλω	= ως μέρος, μερικώς = ως σύνολο, συνολικά Πρέπει να αντικατασταθεί η Ομάδα, <i>εν όλω</i> ή <i>εν μέρει</i> . Έχεις <i>εν μέρει</i> δίκιο.	K2	4
εν μέση οδώ	= στη μέση του δρόμου, καταμεσής του δρόμου	K2	15
εν μέσω, εν τω μέσω	= στη μέση, ανάμεσα σε, μέσα σε, περιστοιχιζόμενος από Με τέτοιο πόλεμο που του έκαναν αισθανόταν σαν <i>πρόβατο εν μέσω λύκων</i> . Κατέβηκε από το αεροπλάνο και προχώρησε <i>εν μέσω επευφημιών και χειροκροτημάτων</i> . Χαιρέτησε <i>εν μέσω</i> ζητωκραυγών. Ίδου ο νυμφίος έρχεται <i>εν τω μέσω της νυκτός</i> (τροπάριο).	K2	16
εν μέτρω	= με μέτρο, με περίσκεψη, λελογισμένως Παρακαλώ, όλες οι εκδηλώσεις σας να είναι <i>εν μέτρω</i> χωρίς τυμπανοκρουσίες και υπερβολές.	K2	15
εν μια νυκτί	= μέσα σε μια νύχτα, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα Άλλαξε γνώμη <i>εν μιά νυκτί</i> (Σχόλιο: το «μιά» παίρνει τόνο γιατί είναι δισύλλαβο)	K2	5
εν μνήματι	= σε μνήμα, σε τάφο ...και <i>εν μνήματι καινών</i> κατατίθεται (Από το τροπάριο «Η ζωή εν τάφω» της Μ. Παρασκευής)	K2	21
εν οίκω	= μέσα στο σπίτι, στο σπίτι <i>Τα εν οίκω μη εν δήμω</i> . = τα ενδοοικογενειακά μην τα κοινολογείς {μην τα κάνεις βούκινο}!	K2	2
εν οίς	= ανάμεσα στους οποίους Πολλοί από τους διαφωνούντες, <i>εν οίς</i> και ο Γιώργος, σηκώθηκαν κι έφυγαν.	K2	4

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν ολίγοις	= με λίγα λόγια Εν ολίγοις , αυτά είχα να πω.	K2	2
εν όλω εν μέρει	= ως σύνολο, συνολικά = ως μέρος, μερικώς Πρέπει να αντικατασταθεί η Ομάδα, εν όλω ή εν μέρει . Έχεις εν μέρει δίκιο.	K2	4
εν ομοιοία	= με ομόνοια, μονοιασμένοι, με συμφιλίωση, συμφιλιωμένοι Οι διαλεγόμενοι συζητούσαν ήρεμα εν ομοιοία και συναινέσει .	K2	16
εν ονειρώ ως εν ονειρώ	= σε όνειρο, μέσα σε όνειρο = σαν σε όνειρο, μακριά από την πραγματικότητα, αχνά και απροσδιόριστα Πέρασαν μπροστά από τα μάτια του σκηνές αχνές κι ασύνδετες· ως εν ονειρώ . όνειρο εν ονειρώ = κατάσταση στην οποία βλέπει κανένας όνειρο μέσα σε όνειρο.	K2	16
εν ονόματι	= στο όνομα, βάσει, δυνάμει Εν ονόματι του νόμου, ανοίξτε!	K2	6
εν όπλοις	= (στα όπλα) = στο στρατό Γειάσου συνάδελφε εν όπλοις	K2	6
εν όρμω	= στον όρμο, προσορμισμένο (το πλοίο) Το πλοίο είναι ακόμη εν όρμω . (Βλέπε και εν πλω)	K2	21
εν όσω = ενόσω	= εφόσον, για όσο Ενόσω ήσουν εσύ παρών, δεν είχα πρόβλημα.	K1	4
εν ου παικτοίς	(Βλέπε παίζει εν ου παικτοίς)	K2	11
εν ουδεμιά περιπτώσει	= σε καμιά περίπτωση δεν, ποτέ δεν Μην το συζητάς. Εν ουδεμιά περιπτώσει θα υποκύψω	K2	3
εν ουρανώ	= στον ουρανό ...ως εν ουρανώ και επί της γης . = όπως στον ουρανό έτσι και στη γη (από την Κυριακή προσευχή)	K4	21
εν όψει	= εν αναμονή, σε αναμονή, περιμένοντας = σε θέση ορατότητας Γυαλίσαμε το σύμπαν εν όψει της επιθεώρησης του στρατηγού. Εχθρός εν όψει !	K2	2
εν παντί	= σε όλα Ο ενί καλός εν παντί καλός (λέγεται για άνθρωπο που σε ό,τι ασχολείται είναι καλός, που είναι καλός σε όλα.	K2	21
εν παντί και πάντοτε	= σε κάθε περίπτωση Ξέρεις πόσο είμαι σταθερός στην άποψή μου. Θα την υποστηρίζω εν παντί και πάντοτε .	K2	3
εν παντί καιρώ, εν πάση ώρα	= οποτεδήποτε, σε οποιοσδήποτε συνθήκες	K2	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν παραλλήλω , (εν καταρράκτη) εν σειρά	= παράλληλα = σε σειρά (τρόπος σύνδεσης ηλεκτρονικών εξαρτημάτων ή διατάξεων, σε μεταξύ τους σχέση ή σε σχέση με άλλα στοιχεία ενός ηλεκτρικού/ηλεκτρονικού κυκλώματος) Σύνδεση αντιστάσεων εν παραλλήλω {μεταξύ τους}. Σύνδεση αμπερομέτρου εν σειρά {με πηγή ή άλλο στοιχείο σε κλάδο κυκλώματος}	K2	13
εν παρατάξει	= σε παράταξη, ο ένας δίπλα ή μετά τον άλλο Ήρθαν όλοι να τον συγχαρούν εν παρατάξει . (Βλέπε και εν πομπή και παρατάξει).	K2	21
εν παρενθέσει	= σε παρένθεση, παρενθετικά (βλέπε και εν παρόδω) Πρόσθεσε όμως εν παρενθέσει ότι δεν υπάρχει συνταγματικό κώλυμα.	K2	20
εν παρόδω	= (σε πάροδο) = σε παρένθεση, παρενθετικά Ειρήσθω εν παρόδω (= ας λεχθεί παρενθετικά). Ειρήσθω εν παρόδω ότι ο περί ου ο λόγος είναι και μέλος του κόμματος. (είρημαι : παθητικός παρακείμενος του λέγω , προστακτική: είρησο, ειρήσθω, ...)	K2	10
εν πάση ειλικρινεία	= με κάθε ειλικρίνεια	K2	16
εν πάση περιπτώσει	= τέλος πάντων, ό,τι κι αν γίνει, πάντως Εν πάση περιπτώσει , είναι δικαίωμά σου να έχεις τη γνώμη σου.	K2	2
εν Πειραιεί	= στον Πειραιά Εν Πειραιεί , 30 Ιουνίου 2010 (γράφεται ακόμα από κάποιους σε επιστολές)	K2	20
εν πενία	= σε φτώχεια, φτωχά Ζει εν πενία .	K2	16
εν πεποιθήσει	= με πεποίθηση, πεπεισμένος Είμαι εν πλήρει πεποιθήσει ότι το πραγματικό γεγονός δεν έγινε έτσι.	K2	16
εν περιλήψει , εν εκτάσει	= σε περίληψη, περιληπτικά = σε έκταση, εκτεταμένα Στην έκθεση περιγράφεται το συμβάν καταρχήν εν περιλήψει και στη συνέχεια εν εκτάσει	K2	2
εν περιπτώσει , εν η περιπτώσει	= σε περίπτωση που, αν τύχει και, αν συμβεί να Εν η περιπτώσει εμφανιστεί ο Γιώργος, τί κάνουμε;	K2	5
εν περισσειά	= με περίσσεια (+γεν.) Η αντίδραση γίνεται με θειικό οξύ εν περισσειά (... με περίσσεια θειικού οξέος)	K2	2
εν πλείστοις	= με πάρα πολλούς Εν πλείστοις όσοις λόγους	K2	16
εν πλήρει αμηχανία , εν αμηχανία	= σε πλήρη αμηχανία = σε αμηχανία Αισθάνθηκα εν πλήρει αμηχανία .	K2	17

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν πλήρει εξαρτύσει	= με πλήρη εξάρτυση, με όλα τα ατομικά είδη του στρατιώτη, με όλα τα συμπράγκαλα Η μονάδα έκαμε πορεία 20 χλμ. εν πλήρει εξαρτύσει	K2	16
εν πλήρει συνειδήσει	= με πλήρη συνείδηση Έκαμε ό,τι έκαμε εν πλήρει συνειδήσει	K2	14
εν πλω	= κατά τον πλου, κατά τη διάρκεια της πλεύσης, πλέοντας Εν πλω προς Περαιά = Πλέοντας προς τον Πειραιά. Το συμβάν έγινε εν πλω . Εν πλω , 21 Μαρτίου 2002 = Όντας σε πλοίο, 21 Μαρτίου 2002 (σε επιστολή). (Βλέπε και εν όρμω)	K2	12
εν πνεύματι	= με πνεύμα, πνευματικά <i>Πνεύμα ο Θεός και τοις προσκυνούσιν Αυτόν εν πνεύματι και αληθεία δει προσκυνείν</i> (από το Ευαγγέλιο).	K3	16
εν πολεμική διαθεσιμότητα	= σε πολεμική διαθεσιμότητα, διαθέσιμος σε περίπτωση πολέμου	K2	15
εν πολέμω, εν τω πολέμω	= σε πόλεμο, στον πόλεμο Οι μαρτυρίες των στρατιωτών αποκαλύπτουν το πραγματικό πρόσωπο του πολέμου· την εικόνα του ανθρώπου εν πολέμω .	K2	16
εν πολλαίς αμαρτίαις	= (σε πολλές αμαρτίες) Θεωρείται από πολλούς ως εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή (λέγεται ως παραλληλισμός προς την Μαγδαληνή για να υποδηλώσει «μετανοημένο άνθρωπο», ανάλογο προς το «μετανοούσα Μαγδαληνή»)	K4	2
εν πολλοίς	= ανάμεσα σε πολλά (άλλα) Εν πολλοίς , συνέβη και ένα ατύχημα.	K2	2
εν πομπή και παρατάξει	= (με πομπή και παρατάξη) = πανηγυρικά, με επισημότητα Οι καλεσμένοι τον υποδέχτηκαν εν πομπή και παρατάξει .	K2	10
εν προκειμένω	= επί του προκειμένου = σχετικά με αυτό που λέμε, σχετικά με το θέμα μας Εν προκειμένω , ποια είναι η γνώμη σου;	K2	6
εν πρώτοις	= πρώτα-πρώτα, καταρχήν, καταρχάς Εν πρώτοις , εγώ δεν μίλησα σε σένα!	K2	4
εν πήσει	= κατά τη διάρκεια πτήσης, πετώντας Γευματίσαμε δύο φορές εν πτήσει ώσπου να φτάσουμε στην Αθήνα. «Την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές ο ίδιος ο υπουργός ήταν εν πτήσει προς τη Λευκωσία...» (ΒΗΜΑ/Τουρισμός/Β11, Κυριακή 19-5-02)	K2	2
εν ριπή οφθαλμού	= (με το ρίξιμο του βλέμματος, σε μια ματιά) = αστραπιαία Αντέδρασε εν ριπή οφθαλμού	K2	2

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
εν σειρά, εν παράλληλω, εν καταρράκτη	= σε σειρά = παράλληλα (τρόπος σύνδεσης ηλεκτρονικών εξαρτημάτων ή διατάξεων, σε μεταξύ τους σχέση ή σε σχέση με άλλα στοιχεία ενός ηλεκτρικού/ηλεκτρονικού κυκλώματος) Σύνδεση αντιστάσεων εν σειρά . Σύνδεση βολτομέτρου εν παράλληλω	K2	13
εν σιωπή	= (σε σιωπή) = σιωπηλά, χωρίς θόρυβο, χωρίς φανφάρες ή τυμπανοκρουσίες «Έφυγε» εν σιωπή ο μεγάλος ποιητής. « Εν σιωπή ... εν εγρηγόρσει » (ποιητική συλλογή του Βάσου Αριστοδήμου)	K2	20
εν σοφία	= με σοφία, σοφά (Ο Θεός) πάντα εν σοφία εποίησε = (ο Θεός) κατασκεύασε σοφά τα πάντα.	K2	11
εν σπέρματι	= σε σπέρμα, ως σπέρμα, ως σπόρος, σε αρχικό στάδιο Υπάρχει εν σπέρματι η αμφιβολία στην όλη υπόθεση, άσχετα από το ποια τροπή θα πάρει.	K2	16
εν σπουδή	= (σε σπουδή, βιασύνη) = βιαστικά, γρήγορα-γρήγορα, μάνι-μάνι Αποκρίθηκε εν σπουδή , σαν να τον κυνηγούσαν	K2	2
εν στάσει	= (σε στάση) = σταματημένος, στάσιμος Το ένα από τα αυτοκίνητα που συγκρούστηκαν ήταν εν στάσει	K2	2
εν στενώ κύκλω εν κλειστό κύκλω	= σε στενό κύκλο, σε κλειστό κύκλο, σε περιορισμένο αριθμό ανθρώπων Η κηδεία έγινε εν στενώ οικογενειακώ κύκλω .	K2	15
εν στολή	= με στολή, ένστολος Ήταν εκεί τρεις αξιωματικοί εν στολή και δυο άλλοι με πολιτικά	K2	6
εν στύσει	= σε στύση Ο φαλλός ήταν ομοίωμα ανδρικού γεννητικού μορίου εν στύσει και αποτελούσε σύμβολο της γονιμότητας.	K2	16
εν συγκρίσει με, εν συγκρίσει προς	= σε σύγκριση με Όταν το α είναι πολύ μεγαλύτερο εν συγκρίσει με το β το πηλίκο β/α είναι πρακτικά αμελητέα ποσότητα.	K2	16
εν συγχύσει, εν πλήρει συγχύσει	= σε σύγχυση = σε πλήρη σύγχυση Συνάντησα έναν Κώστα εν πλήρει συγχύσει .	K2	14
εν συμπεράσματι	= (σε συμπέρασμα) = συμπερασματικά	K2	16
εν συμφωνία, εν συμφωνία με, εν συμφωνία προς	= σε συμφωνία, σύμφωνα με Η παρέμβαση του Α έγινε εν συμφωνία με τον Β . Πάντα οι δυο τους ενεργούν εν συμφωνία .	K2	21
εν συνδουασμώ	= σε συνδουασμό, σε σύνδεση Το γραπτό του εν συνδουασμώ και με την προφορική του απόδοση δείχνει πολύ συγκροτημένο μαθητή.	K2	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν συνεχεία	= στη συνέχεια, αμέσως μετά Εν συνεχεία , εκφωνήθηκε ο πανηγυρικός της ημέρας	K2	2
εν συνθέσει	= σε σύνθεση, στα σύνθετα Το ρήμα απαντά μόνο εν συνθέσει	K2	19
εν συνόλω, εν τω συνόλω	= σε σύνολο, ως σύνολο, συνολικά Εν τω συνόλω του το βιβλίο ήταν πολύ ενδιαφέρον.	K2	16
εν συνόψει	= σε περίληψη, συνοπτικά, περιληπτικά, συνοψίζοντας Εν συνόψει , η υπόθεση ήταν φιάσκο.	K2	13
εν συντομία	= (σε συντομία) = σύντομα (= με σύντομο τρόπο) Η όλη περιγραφή έγινε εν συντομία	K2	2
εν συντομογραφία	= σε συντομογραφία, συντομογραφημένος, συντομογραφημένα Το Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας, εν συντομογραφία : ΕΛΚΕΠΑ, δεν υπάρχει σήμερα.	K2	15
εν σχεδίσω	= με τη μορφή σχεδίου, ως σχέδιο Θα σου στείλω την επιστολή εν σχεδίσω για να μου πεις τη γνώμη σου.	K2	21
εν σχέσει	= σε σχέση Εσύ έχεις πολύ λιγότερες υποχρεώσεις εν σχέσει με εμένα.	K2	11
εν σώματι	= (σαν ένα σώμα) = σύσσωμα, όλοι μαζί, σύσσωμος Ολόκληρο το ΔΣ πήγε εν σώματι στο Υπουργείο. Τον υποδέχτηκε το Υπουργικό Συμβούλιο εν σώματι . Νους υγιής εν σώματι υγιεί.	K2	14
εν τάξει, εντάξει εν αταξία	= (στην τάξη) = τακτοποιημένος, σωστός, κανονικός (επίθ. και επίρρ.) = σε αταξία, όχι σωστά ή κανονικά Εγώ είμαι εντάξει . Αυτός που είναι εν αταξία είσαι εσύ.	K2	2
εν ταυτώ	= και τα δύο μαζί (σε ένα)	K2	16
εν τάφω	= στον τάφο, στο μνήμα Η ζωή εν τάφω κατετέθης Χριστέ... = Εσύ που είσαι η ζωή σε τάφο τοποθετήθηκες, Χριστέ ... (από τη λειτουργία των Παθών)	K4	13
εν τάχει	= (στα) γρήγορα, ταχέως Πες ό,τι έχεις να πεις εν τάχει	K2	2
εν τέλει, εντέλει εν αρχή	= στο τέλος, τελικά ή για να τελειώνουμε = στην αρχή Εν τέλει , αποδέχθηκε την ήττα του. Εντέλει , θά 'ρθεις ή όχι; Εν αρχή ην ο λόγος = στην αρχή υπήρχε ο λόγος (από το Ευαγγέλιο)	K2	6
εν τελευταία αναλύσει	= σε τελευταία ανάλυση, τέλος πάντων, για να τελειώνουμε Εν τελευταία αναλύσει , η ευθύνη είναι δική σου.	K2	16
εν τη απουσία εν απουσία	= κατά την απουσία Η όλη ενέργεια εξελίχθηκε εν τη απουσία μου.	K2	11

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
εν τη αφελεία	= στην αφέλεια (απλότητα, απλοϊκότητα, αγαθοσύνη ...) Εν τη αφελεία του αποκάλυψε το μυστικό.	K2	16
εν τη γενέσει	= (κατά την γένεση) = στη φάση της δημιουργίας (βλέπε και <i>εν τω γεννάσθαι</i>) Το κίνημα καταπνίγηκε εν τη γενέσει του.	K2	10
εν τη ενώσει η ισχύς	= (στην ένωση η δύναμη) = ενωμένοι είμαστε πιο δυνατοί	K2	10
εν τη Ιουδαία	= στην Ιουδαία Γνωστός εν τη Ιουδαία ο Θεός (Ψαλμ. 75.1) . Η φράση χρησιμοποιείται μεταφορικά με την έννοια της ειρωνικής φράσης κομίζεις γλαύκα εις Αθήνας = τώρα κάτι μας είπες ή και με την έννοια της φράσης έχουν γνώση οι φύλακες	K3	13
εν τη παλάμη	= (στην παλάμη) = στο χέρι Τα θέλει εν τη παλάμη . Εν τη παλάμη και ούτω βοήσωμεν.	K2	2
εν τη πράξει, εν τοις πράγμασι	= στην πράξη Όταν μιλά κανείς θεωρητικά έχει πολλούς βαθμούς ελευθερίας: εν τοις πράγμασι , όμως, η θεωρία ...	K2	16
εν τη ρύμη του λόγου	= (στη ροή του λόγου) = πάνω στη φόρα της κουβέντας Εν τη ρύμη του λόγου λέγονται και λόγια που με δεύτερη σκέψη δεν θα λέγονταν.	K2	11
εν τιμή	= σε τιμή, με τιμή, στο λόγο μου Σου λέγω εν τιμή ότι ...	K2	15
εν τιμητική αποστρατεία	= σε τιμητική αποστρατεία, αποστρατευθείς τιμητικά Είναι εν τιμητική αποστρατεία .	K2	21
έν τινι μέτρω	= (με κάποιο μέτρο) = ως ένα βαθμό, σε ορισμένη έκταση (Προσοχή: εδώ τονίζεται το έν ακολουθώντας την αρχαία έγκλιση του τόνου του τινί)	K2	11
έν τινι τρόπω	= με κάποιον τρόπο, κατά κάποιον τρόπο (Προσοχή: εδώ τονίζεται το έν ακολουθώντας την αρχαία έγκλιση του τόνου του τινί) Έν τινι τρόπω , η κατάσταση συμβαδίζει με τα συμφέροντά του.	K2	14
εν τοιαύτη περιπτώσει	= (σε τέτοια περίπτωση) = αφού είναι έτσι (τα πράγματα) Εν τοιαύτη περιπτώσει , εγώ παραιτούμαι!	K2	2
εν τοις μνήμασι	= μέσα στα μνήματα, μέσα στους τάφους (από το τροπάριο «Χριστός ανέστη») Χριστός ανέστη εκ νεκρών θανάτω θάνατον πατήσας και τοις εν τοις μνήμασι ζωήν χαρισάμενος (= ο Χριστός σηκώθηκε από τους νεκρούς αφού νίκησε το θάνατο με θάνατο και αφού χάρισε ζωή σ' αυτούς που ήταν μέσα στα μνήματα). (Βλέπε και θανάτω θάνατον πατήσας)	K4	15
εν τοις ουρανοίς	= στους ουρανοίς (από την Κυριακή προσευχή) ο εν τοις ουρανοίς = αυτός που κατοικεί στους ουρανοίς.	K4	14
εν τοις πράγμασι	= στα πράγματα Θεωρείται ως « εν τοις πράγμασι » εταιρεία.	K4	17

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν τοις υψίστοις	= στα ύψη, στα ύψιστα σημεία, στον ύψιστο Ωσαννά ο εν τοις υψίστοις = Δόξα στον ύψιστο (= στο Θεό)	K4	14
εν τόπω χλοερῷ	= σε τόπο χλοερό (= χλωρό, πράσινο, γεμάτο χλόη) (από τη νεκρώσιμη ακολουθία) Ειρωνικά: Αυτό θα συμβεί όταν εμείς θα είμαστε εν τόπω χλοερῷ (= όταν θα έχουμε πεθάνει)	K4	16
εν τούτοις	= όμως, παρ'όλα αυτά Δεν είναι πολύ ωραία. Εν τούτοις , έχει πολλούς θαυμαστές	K2	2
εν τούτω νίκα	= με αυτό να νικήσεις	K2	14
εν τῷ Ἄδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια	= στον Ἄδη δεν υπάρχει μετάνοια, ο πεθαμένος δεν μπορεί να μετανοήσει (λέγεται για κάτι που είναι τετελεσμένο και είναι πολύ αργά για οποιαδήποτε επανόρθωσή του) Ἄσε τις δικαιολογίες! Εν τῷ Ἄδῃ οὐκ ἔστι μετάνοια!	K3	21
εν τῷ ἅμα και το θάμα	= στο ἅψε σβήσε, ταχύτατα, στη στιγμή Τι είσαι εσύ! Εν τῷ ἅμα και το θάμα! Ούτε στιγμή δεν καθυστέρησες	K2	2
εν τῷ βάθει	= στο βάθος, όχι στην επιφάνεια, όχι επιφανειακός Εν τῷ βάθει φλεβική θρόμβωση είναι θρόμβωση του αίματος στις εν τῷ βάθει φλέβες – συνήθως των κάτω άκρων. Εν τῷ βάθει εγκεφαλική διέγερση	K2	15
εν τῷ γεννάσθαι	= (κατά την γέννηση) = στη φάση της γέννησης, στη φάση της δημιουργίας λατινικό: in statu nascendi (βλέπε και εν τη γενέσει) Στη χημεία: Οξυγόνο εν τῷ γεννάσθαι (ατομικό οξυγόνο από τη διάσπαση μοριακού οξυγόνου ή όζοντος)	K2	10
εν τῷ γίγνεσθαι	= (κατά την γένεση) = στη φάση της δημιουργίας (βλέπε και εν τη γενέσει, εν τῷ γεννάσθαι)	K2	19
εν τῷ μέσω, εν μέσω	= μεταξύ, ανάμεσα σε Χαιρέτησε εν μέσω ζητωκραυγών.	K2	6
εν τῷ μεταξύ	= στο μεταξύ χρονικό διάστημα, στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, μεσολαβεί ή θα μεσολαβήσει Ο Γιώργος θα αργήσει λίγο. Εν τῷ μεταξύ , εμείς μπορούμε να τακτοποιήσουμε λίγο το χώρο.	K2	6
εν τῷ περατούσθαι	= (κατά το πέρας) = στη φάση της περάτωσης (βλέπε και εν τῷ τελειούσθαι) Το έργο είναι / βρίσκεται / βαίνει εν τῷ περατούσθαι .	K2	20
εν τῷ πολλῷ	= στο πολύ, στην ποσότητα Οὐκ εν τῷ πολλῷ το ευ ἀλλ' εν τῷ ευ το πολύ (= Το καλό δεν βρίσκεται στο πολύ, αλλά το πολύ στο καλό – Η ποσότητα δεν εξασφαλίζει την ποιότητα, αλλά η ποιότητα αντισταθμίζει την ποσότητα).	K2	10
εν τῷ σπηλαίῳ	= μέσα στο σπήλαιο, μέσα στη σπηλιά ... εν τῷ σπηλαίῳ τίκτεται, εν φάτνη των αλόγων... = ... γεννιέται μέσα στη σπηλιά, στη φάτνη των αλόγων... (από τα κάλαντα των Χριστουγέννων)	K3	21

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν τω στρατεύματι	= στο στράτευμα, στο στρατό Ειδικότης κτηθείσα εν τω στρατεύματι.	K2	17
εν τω τελειούσθαι	= στο τέλειωμα, σε φάση τελείωσης ή περάτωσης (βλέπε και εν τω περατούσθαι) Το έργο είναι εν τω τελειούσθαι .	K2	12
εν υπηρεσία	= σε υπηρεσία, σε ώρα υπηρεσίας (βλέπε και «παθών εν υπηρεσία») Ο αστυνομικός όταν είναι εν υπηρεσία πρέπει να φορά στολή.	K2	14
εν υπνώσει, εν ύπνοις	= σε ύπνωση, στον ύπνο, υπνωτισμένα (βλέπε και εν εγρηγόρσει) Εν υπνώσει αποκαλύπτονται περισσότερα από όσα εν εγρηγόρσει .	K2	2
εν υπνώσει, εν εγρηγόρσει	= σε ύπνωση, στον ύπνο, υπνωτισμένα = σε εγρήγορση, στον ξύπνο, ξυπνητά Εν υπνώσει αποκαλύπτονται περισσότερα από όσα εν εγρηγόρσει	K2	2
εν υποθήκη	= σε υποθήκη, ενυπόθηκος χαμηλότοκο δάνειο με ακίνητο εν υποθήκη	K2	21
εν φάσει εν αντιθέσει φάσεως	= σε φάση, με την ίδια φάση (στην Κυματική για κύματα και στην Ηλεκτρονική για σήματα) = σε αντίθεση φάσης, με αντίθετη φάση Κατά τη συμβολή δυο καθαροτονικών ηχητικών κυμάτων έχουμε ενίσχυση όταν αυτά είναι εν φάσει και εξασθένηση όταν αυτά είναι εν αντιθέσει φάσεως .	K2	15
εν φάτνη	= στη φάτνη, μέσα στο παχνί ... εν τω σπηλαίω τίκτεται εν φάτνη των αλόγων... = ... γεννιέται μέσα στη σπηλιά, στη φάτνη των αλόγων... (από τα κάλαντα των Χριστουγέννων)	K3	21
εν χηρεία	= σε χηρεία, χήρος (-α) τελώ εν χηρεία: είμαι χήρος Οι χήροι και ή οι διαζευγμένοι δεν συμπληρώνουν τη θέση: όνομα συζύγου , αλλά γράφουν, αντίστοιχα, τις ενδείξεις: «εν χηρεία» ή «εν διαζεύξει» .	K2	16
εν χορδαίς και οργάνοις, εν χορδαίς και οργάνω	= [με χορδές και όργανα -Ψαλμ.150.4 - (εκκλησιαστικό. όργανον = εκκλησιαστικό όργανο, με αυλούς και πλήκτρα)] = με τυμπανοκρουσίες, με θορυβώδεις και επιδεικτικές εκδηλώσεις Τον υποδέχτηκαν εν χορδαίς και οργάνοις .	K3	13
εν χορώ	= (σε χορό) = όλοι μαζί (όπως ο χορός στο αρχαίο θέατρο) Θέλετε σοκολάτες; «Θέλουμε!» απάντησαν εν χορώ .	K2	2
εν χρήσει, εν αχρηστία	= σε χρήση = σε αχρηστία Όταν ένας όρος είναι ήδη εν ευρεία χρήσει δεν μπορείς εύκολα να τον αγνοήσεις.	K2	16
εν Χριστώ	= με τον Χριστό, χριστιανικά Ζει εν Χριστώ. Οι χριστιανοί είναι αδελφοί εν Χριστώ .	K4	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
εν χρω	= ως το δέρμα, γουλί Εν χρω κεκαρμένος (= κουρεμένος γουλί). Η εν χρώ κουρά .	K2	10
εν ψαλτηρίω και κιθάρα	= με ψαλτήριο και κιθάρα (εκκλησιαστικό. <i>ψαλτήριον = έγχορδο μουσικό όργανο</i>) Αινείτε τον Κύριον εν ψαλτηρίω και κιθάρα .	K4	13
εν ψυχρώ, εν θερμώ	= ψύχραιμα και χωρίς κανένα δισταγμό = σε ψυχρή κατάσταση (χωρίς παροχή θερμότητας) = σε θερμή κατάσταση (με παροχή θερμότητας) = σε έξαψη (όχι ψύχραιμα) Αντίδραση με θεϊκό οξύ εν θερμώ . Μην παίρνεις ποτέ αποφάσεις εν θερμώ . Τον εκτέλεσε εν ψυχρώ .	K2	2
εν ώρα ανάγκης	= σε ώρα ανάγκης, αν χρειαστεί Άμα έχεις κάτι στην άκρη, μπορείς το χρησιμοποιήσεις εν ώρα ανάγκης .	K2	4
ενόσω (= εν όσω)	= εφόσον, για όσο Ενόσω ήσουν εσύ παρών, δεν είχα πρόβλημα.	K1	4
εντάξει, εν τάξει	= (σε τάξη) = τακτοποιημένος, σωστός (επίθ. και επίρρ.) Ολα είναι εντάξει	K1	2
εντέλει, εν τέλει	= στο τέλος, τελικά ή για να τελειώνουμε Εν τέλει , αποδέχθηκε την ήττα του. Εντέλει , θά 'ρθεις ή όχι;	K1	6
εντολή άνωθεν, άνωθεν εντολή	= (με εντολή από πάνω), με εντολή από ψηλότερο βαθμό της ιεραρχίας Δεν ήταν δική του πρωτοβουλία· ο συγκεκριμένος τρόπος χειρισμού ήταν άνωθεν εντολή .	K2	15
ενώ	= 1. εν ω (χρόνω), καθ' ον χρόνον, όταν, καθώς· 2 μολονότι Ενώ μιλούσε απομακρυνόταν. Έκαμα την εργασία ενώ δεν είχα καμιά διάθεση	K1	16
ενώπιος ενωπίω	= αντιμέτωπα, σε αντιπαράσταση Θα τα πούμε κάποια στιγμή ενώπιος ενωπίω	K2	14
εξαιρέσει	= με εξαίρεση (+γεν, +αιτ.), εξαιρουμένου (+γεν.) Εξαιρέσει του Γιώργου (= με εξαίρεση τον Γιώργο), όλοι οι άλλοι συμφώνησαν. Τα ονόματα όλων ακούστηκαν, εξαιρέσει του Γιώργου (= με εξαίρεση του Γιώργου).	K1	15
επ' ιδίω ονόματι	= στο ίδιο όνομα, στο όνομα του ιδίου	K2	19
επ' αγαθώ	= για το καλό, προς όφελος Οι πράξεις του επιστήμονα πρέπει να γίνονται επ' αγαθώ της κοινωνίας	K2	2
επ' αγκύρα	= (σε άγκυρα) = αρόδο, αγκυροβολημένο στα ανοιχτά του λιμανιού Ένα πλοίο είναι στο λιμάνι και ένα άλλο είναι επ' αγκύρα	K2	21
επ' ακροατηρίω	= ενώπιον ακροατηρίου Μια δίκη μπορεί να γίνει επ' ακροατηρίω , αλλά μπορεί να γίνει και <i>κεκλεισμένων των θυρών</i>	K2	13

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
επ' αμοιβαιότητα	= (με αμοιβαιότητα) = αμοιβαία επ' αμοιβαιότητα φιλοξενία	K2	20
επ' αμοιβή	= με αμοιβή (όχι δωρεάν) Ο φοροτεχνικός παρέχει υπηρεσίες επ' αμοιβή	K2	13
επ' ανδραγαθία	= για ανδραγαθία, για ηρωισμό Οχι μόνο υπηρέτησε στην πρώτη γραμμή, αλλά τον παρασημοφόρησαν κιόλας επ' ανδραγαθία	K2	3
επ' αντικαταβολή επί αντικαταβολή	= με αντικαταβολή (χρηματικού ποσού) Αποστολή εμπορεύματος επ' αντικαταβολή = αποστολή εμπορεύματος για το οποίο ο παραλήπτης πριν το παραλάβει θα καταβάλει τη χρηματική αξία του	K2	14
επ' απειλή, επί τη απειλή	= λόγω του κινδύνου, για τον κίνδυνο Το να μην κάνεις το κακό επ' απειλή τιμωρίας δεν αποτελεί γνήσια καλοσύνη.	K2	16
επ' άρτω	= με άρτον, με ψωμί, με υλικά αγαθά Ουκ επ' άρτω μόνον ζήσεται άνθρωπος = Δεν μπορεί να ζήσει μόνο με ψωμί ο άνθρωπος, ο άνθρωπος εκτός από τις βιοτικές ανάγκες έχει και πνευματικές (από το Ευαγγέλιο)	K3	13
επ' αυτοφώρω	= τη στιγμή του αδικήματος/εγκλήματος/παραπτώματος Συνελήφθη επ' αυτοφώρω να αντιγράψει από την κόλλα του διπλανού του.	K2	3
επ' ενεχύρω	= με ενέχυρο Χορηγούνται δάνεια επ' ενεχύρω .	K2	15
επ' εσχάτοις	= εσχάτως, τελευταίως	K2	14
επ' ευκαιρία επί τη ευκαιρία	= με αφορμή, εκμεταλλευόμενος την κατάσταση = αλήθεια, μιας και τό 'φερε η κουβέντα Επ' ευκαιρία της συνάντησης κάναμε και μια βόλτα στην πλατεία. Επί τη ευκαιρία , πές μου τι έγινε με εκείνη την περίπτωση.	K2	2
επ' ονόματι	= στο όνομα (κάποιου), με το όνομα (κάποιου) Εκδόθηκαν πέντε ακάλυπτες επιταγές επ' ονόματί του.	K2	6
επ' ουδενί (λόγω)	= για κανένα λόγο δεν, καθόλου δεν, με τίποτα δεν Επ ουδενί ήθελε να με ακούσει	K1	5
επ' ωφελεία επί ζημία	= προς όφελος, για όφελος, επωφελής, ωφέλιμος = προς ζημιά, για ζημιά, επιζήμιος Όλη η ιστορία απέβη επ' ωφελεία του Γιάννη. Η φύρα ενός προϊόντος είναι επί ζημία του μεταπωλητή.	K2	6
επί ανταλλάγματι /-σι, επ' ανταλλάγματι	= με αντάλλαγμα Υπηρεσίες που παρέχονται επί ανταλλάγματι	K2	20
επί αντικαταβολή επ' αντικαταβολή	= με αντικαταβολή (χρηματικού ποσού) Παράγγειλα τα βιβλία και τα πλήρωσα επί αντικαταβολή (= και τα πλήρωσα στο ταχυδρομείο ή στον ταχυδρόμο πριν τα παραλάβω).	K2	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
επί αντιπαροχή επί αντιπαροχή	= με αντιπαροχή, με ανταπόδοση παροχής, με ανταπόδοση μέρους του οικοδομήματος αντί χρημάτων (για οικοδόμηση επί οικοπέδου) Το κτίσιμο πολλών πολυκατοικιών της Αθήνας έγινε επί αντιπαροχή : έτσι οι πρώην οικοπεδούχοι είναι σήμερα ιδιοκτήτες ενός ή περισσότερων διαμερισμάτων της αντίστοιχης πολυκατοικίας.	K2	16
επί απάτη	= για απάτη Κατηγορήθηκε και καταδικάστηκε επί απάτη .	K2	20
επί απιστία	= για απιστία, για το αδίκημα της απιστίας Μετά την μεγάλη κατάχρηση που έγινε στον οργανισμό, ο οικονομικός διευθυντής διώκεται επί απιστία .	K2	16
επί αποδείξει	= με απόδειξη, η παραλαβή πρέπει να γίνει με απόδειξη (χαρακτηρισμός εγγράφου ως προς τον τρόπο παράδοσης-παραλαβής του). Το έγγραφο είναι σίγουρο ότι έφτασε στον προορισμό του: η παραλαβή έγινε επί αποδείξει	K2	13
επί αποδόσει	= με απόδοση, με επιστροφή	K2	19
επί δανείω , επί δανεισμό	= ως δάνειο Παραχώρηση αρχαιοτήτων επί δανείω . Εκθέματα επί δανεισμό .	K2	20
επί διαταράξει της κοινής ησυχίας	= για διατάραξη Προσήχθη στο αστυνομικό τμήμα επί διαταράξει της κοινής ησυχίας .	K2	20
επί εξυβρίσει	= για εξύβριση Μη μου μιλάς εμένα έτσι, γιατί θα σε πάω μέσα επί εξυβρίσει!	K2	3
επί επιστροφή	= με επιστροφή, με υποχρέωση επιστροφής Όλα τα βιβλία μιας δανειστικής βιβλιοθήκης δίνονται στους αναγνώστες επί επιστροφή .	K2	16
επί εσχάτη προδοσία	= για έσχατη προδοσία (<i>εσχάτη προδοσία</i> = η σοβαρότερη δυνατή προδοσία) Καταδικάστηκε σε θάνατο επί εσχάτη προδοσία (π.χ. σε πόλεμο γιατί βοήθησε τον εχθρό).	K2	15
επί θητεία	= με θητεία, για θητεία Το ΔΣ της εταιρείας εκλέγεται επί τριετή θητεία .	K2	14
επί θύραις	= (μπροστά στην πόρτα) = προ των πυλών , πολύ κοντά, επικείμενος λατινικό: <i>ante portas</i> Η κατάσταση είναι εκρηκτική. Η γενικευμένη σύρραξη είναι επί θύραις .	K2	10
επί ίσοις όροις	= με ίσους όρους, ισότιμα Πρέπει να συμμετέχουν όλοι επί ίσοις όροις	K2	2
επί κακώ επί καλώ	= για κακό = για καλό Οι υπηρεσιακές μεταβολές άλλοτε είναι επί καλώ και άλλοτε επί κακώ κάποιων υπαλλήλων.	K2	2

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
επί Κολωνών	= στον Κολωνό (συνοικία της Αθήνας – αρχαίος δήμος) Οιδίπους επί Κολωνών {η γνωστή τραγωδία του Σοφοκλή}	K2	15
επί κοντώ	= σε κοντάρι, με κοντάρι Το άλμα επί κοντώ είναι θεαματικό άθλημα.	K1	2
επί λέξει	= α) κατά λέξη, αυτολεξεί, με τις ίδιες ακριβώς λέξεις β) λέξη προς λέξη, λεπτομερειακά Είπε επί λέξει τα εξής: ...	K1	13
επί λόγω τιμής λόγω τιμής,	= στο λόγο της τιμής μου Λόγω τιμής , εγώ δεν ξέρω τίποτα ! Την αλήθεια σου λέω! Επί λόγω τιμής !	K2	15
επί ματαίω	= για μάταιο πράγμα, για ασήμαντο πράγμα/λόγο/αιτία Ου λήψει όνομα Κυρίου του Θεού σου επί ματαίω = Μη χρησιμοποιήσεις το όνομα του Κυρίου του Θεού σου για ασήμαντα πράγματα (η τρίτη από τις δέκα εντολές)	K3	13
επί μέτρω	= με μέτρα, με μέτρηση, στα μέτρα Ράβονται κουστούμια επί μέτρω .	K2	15
επί μισθώ	= με μισθό, με μηνιαία αποζημίωση Προσελήφθη επί μισθώ στο πολιτικό γραφείο του βουλευτή.	K2	16
επί μισθώσει	= με μίσθωση, με ενοίκιο Όχημα επί μισθώσει , δολοφόνος επί μισθώσει .	K2	20
επί μοιχεία	= για μοιχεία, για το αδίκημα της μοιχείας Μετά την αποδεδειγμένη συζυγική απιστία του, η γυναίκα του έκαμε αγωγή διαζυγίου επί μοιχεία .	K2	16
επί παραγγελία	= με παραγγελία (όχι έτοιμο) Όλα τα έπιπλα έγιναν επί παραγγελία .	K2	14
επί παραδείγματι	= για παράδειγμα, παραδείγματος χάρη (π.χ.), λόγου χάρη (λ.χ.) Ο Γιώργος, επί παραδείγματι , είναι φοβερός στην ανεκδοτολογία.	K2	10
επί πίνακι	= (στο πιάτο) (Από το αίτημα της Σαλώμης για τον αποκεφαλισμό του Ιωάννου του Προδρόμου, έναντι του «χορού των επτά πέπλων» που της ζήτησε ο Ηρώδης να χορέψει μπροστά του) Ζητώ την κεφαλήν κάποιου επί πίνακι = Ζητώ να τιμωρηθεί ή να πάθει κακό κάποιος (κυρίως ως αντάλλαγμα για κάτι άλλο, π.χ. για κάποια εξυπηρέτηση)	K3	11
επί πιστώσει	= με πίστωση (όχι τοις μετρητοίς), με δικαίωμα πληρωμής στο μέλλον Πουλώ επί πιστώσει . Αγοράζω επί πιστώσει .	K2	9
επί πλαστογραφία	= για πλαστογραφία Κατηγορούμενος επί πλαστογραφία .	K2	17
επί πληρωμή	= με πληρωμή (όχι δωρεάν) Το προϊόν είναι διαθέσιμο στον καθένα επί πληρωμή .	K2	13
επί ποινή	= με ποινή (ακολουθεί το είδος της ποινής) Σε καιρό πολέμου απαγορεύεται η λιποταξία επί ποινή θανάτου .	K2	11

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
επί πτυχίω	= στο πτυχίο (μένει ακόμα το πτυχίο) Είναι φοιτητής επί πτυχίω (έχει τελειώσει την φοίτησή του και δεν έχει τελειώσει τις πτυχιακές εξετάσεις).	K2	9
επί σκοπώ	= με σκοπό	K2	14
επί συμβάσει	= με σύμβαση Τελευταία έχουν προσληφθεί πολλοί επί συμβάσει . Δεν είναι μόνιμος. Είναι επί συμβάσει ορισμένου χρόνου	K2	14
επί συνεντεύξει	= με συνέντευξη, με ραντεβού Ο γιατρός δέχεται επί συνεντεύξει .	K2	14
επί τη αναλήψει	= για την ανάληψη, με την ανάληψη, με την ευκαιρία της ανάληψης Ο νέος Υπουργός δέχτηκε πολλά συγχαρητήρια τηλεγραφήματα επί τη αναλήψει των καθηκόντων του .	K2	15
επί τη αποχωρήσει	= με την αποχώρηση, με την ευκαιρία της αποχώρησης Τιμητική εκδήλωση επί τη αποχωρήσει του αρχηγού.	K2	16
επί τη βάσει, βάσει	= με βάση, βασιζόμενος σε, σύμφωνα με Όλα έγιναν βάσει κανονισμού. Δεν μπορείς να τα εξετάζεις όλα επί τη βάσει του δικού σου συμφέροντος.	K2	9
επί τη διασώσει	= για την διάσωση Συγχαρητήριο τηλεγράφημα επί τη διασώσει του αρχηγού.	K2	20
επί τη εμφανίσει άμα τη εμφανίσει	= με την εμφάνιση, μόλις το εμφανίσει (επιδείξει) κανείς = με την εμφάνιση, μόλις εμφανιστεί ή μόλις εμφανίστηκε Πληρωτέα επί τη εμφανίσει (σε χαρτονομίσματα) = (δραχμές) που πρέπει να καταβληθούν με την επίδειξη (του χαρτονομίσματος).	K2	8
επί τη ενάρξει επί τη λήξει	= για την έναρξη, με την ευκαιρία της έναρξης. = για τη λήξη, με την ευκαιρία της λήξης Επί τη ενάρξει του σχολικού έτους έγινε, στο σχολείο, ο καθιερωμένος αγιασμός. Επί τη λήξει της θητείας του ως Προέδρου, δεξιώθηκε τους συνεργάτες του.	K2	16
επί τη επετείω	= για την επέτειο, με την ευκαιρία της επετείου Επισκέφτηκαν τον Πρόεδρο επί τη επετείω της Δημοκρατίας .	K2	14
επί τη ευκαιρία επ' ευκαιρία	= αλήθεια, μιας και τό 'φερε η κουβέντα = με αφορμή, εκμεταλλευόμενος την περίπτωση Επ' ευκαιρία της συνάντησης κάναμε και μια βόλτα στην πλατεία. Επί τη ευκαιρία , πές μου τι έγινε με εκείνη την περίπτωση.	K2	2
επί τη λήξει επί τη ενάρξει	= για τη λήξη, με την ευκαιρία της λήξης = για την έναρξη, με την ευκαιρία της έναρξης. Επί τη λήξει της θητείας του ως Προέδρου, δεξιώθηκε τους συνεργάτες του. Επί τη ενάρξει του σχολικού έτους έγινε, στο σχολείο, ο καθιερωμένος αγιασμός.	K2	14
επί τη ονομαστική εορτή	= για την ονομαστική εορτή Επί τη ονομαστική σου εορτή σου εύχομαι χρόνια πολλά.	K2	14

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
επί τη συμπληρώσει	= με τη συμπλήρωση, για τη συμπλήρωση Επί τη συμπληρώσει δεκαετίας από το γεγονός διοργανώθηκε εορταστική εκδήλωση.	K2	16
επί τη υποθέσει	= με την υπόθεση Επί τη υποθέσει της εμφάνισής του τί κάνουμε; (= αν υποθέσουμε ότι εμφανίζεται τι κάνουμε;).	K2	11
επί τη φορτώσει	= με τη φόρτωση, κατά τη φόρτωση	K2	15
επί τιμή	= τιμητικά, επίτιμος πρέσβης επί τιμή (= διπλωμάτης συνταξιοδοτηθείς που του έχει απονεμηθεί τιμητικά ο βαθμός του πρέσβη).	K2	8
επί τοις εκατό, επί τοις χιλίοις, επί τοις εκατομμυρίοις	= στα εκατό, στα χίλια, στα ένα εκατομμύριο (παρονομαστής 100, 1000, 1000000) (Βλέπε και: τοις εκατό) Ένα πηλίκιο μπορεί να εκφραστεί ως δεκαδικός αριθμός, ως κλάσμα ή ως ποσοστό επί τοις εκατό (%).	K2	16
επί τούτω, επί τούτοις	= για αυτό το σκοπό (λατ. ad hoc), επίτηδες επί τούτω επιτροπή (ad hoc committee), επί τούτω ομάδα (ad hoc group) Έγινε μια διάλεξη επί τούτω για το θέμα αυτό. Συγκροτήθηκε μια επί τούτω ομάδα εργασίας	K2	13
επί τω αγγέλματι	= με την αναγγελία, με την ανακοίνωση Επί τω θλιβερώ αγγέλματι του θανάτου του...	K2	20
επί τω έργω	= επί το έργον (ορθότερο) = ενώ εξελίσσεται το έργο = πάνω στην ώρα του έργου, ενώ γίνεται η δουλειά Το συνεχείο επί τω έργω .	K2	20
επί τω θανάτω	= για το θάνατο Εθνικό πένθος επί τω θανάτω του Πατριάρχη.	K2	20
επί τω νέω έτει	= για το νέο έτος, για τον καινούργιο χρόνο Έγινε δοξολογία στη Μητρόπολη επί τω νέω έτει .	K2	8
επί χρήμασι	= έναντι χρημάτων, για χρήματα, αγοραίος Αυτή η γυναίκα εκδίδεται επί χρήμασι . Ο επί χρήμασι έρωτας.	K2	9
επί ψευδορκία	= για ψευδορκία, για ψευδή όρκο Μετά την απόδειξη ότι είχε πει ψέματα, ο Πρόεδρος του «έρριξε» πέντε μέρες επί ψευδορκία .	K2	3
επιμελεία	= με την επιμέλεια, με τη φροντίδα (του, της κτλ.)	K2	16
έργω εξύβριση	= εξύβριση με πράξη {όχι με λόγια} Το αδίκημα για το οποίο καταδικάστηκε ήταν έργω εξύβριση .	K2	2
ευγενή προσφορά	= με την ευγενική προσφορά (του, της κτλ.)	K1	16
ευγενή φροντίδι	= με την ευγενική φροντίδα (του, της κτλ.)	K2	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
ευθύνη	= με ευθύνη Ευθύνη του ΟΣΕ καθυστέρησε να ξεκινήσει η αμαξοστοιχία.	K1	2
ευλογίαις	= με τις ευλογίες, με την συγκατάθεση Δεν έφταιγα μόνο εγώ· αφού ενεργούσα ευλογίαις της Διοικήσεως.	K2	16
έχω εν νόω, έχω εν νω	= έχω στο νου μου, σκοπεύω Είναι φοβερά κρυφίνους· κανείς δεν ξέρει τι έχει εν νω .	K2	15
η ισχύς εν τη ενώσει	(Βλέπε: εν τη ενώσει η ισχύς)	K2	13
θανάτω θάνατον πατήσας	= αφού νίκησε το θάνατο με θάνατο (από το τροπάριο «Χριστός ανέστη») Χριστός ανέστη εκ νεκρών θανάτω θάνατον πατήσας και τοις εν τοις μνήμασι ζών χαρισάμενος (= ο Χριστός σηκώθηκε από τους νεκρούς αφού νίκησε το θάνατο με θάνατο και αφού χάρισε ζωή σ' αυτούς που ήταν μέσα στα μνήματα). (Βλέπε και εν τοις μνήμασι)	K4	15
Θεία χάριτι χάριτι Θεία	= με Θεία χάρη, με τη χάρη του Θεού, με την εύνοια του Θεού Χάριτι Θεία ξεπεράσαμε τον κίνδυνο.	K4	15
θέσει φύσει	= εκ θέσεως, από τη θέση του, λόγω της θέσης του = εκ φύσεως, από τη φύση του, λόγω της φύσης του Είναι ο θέσει αρμόδιος για το θέμα. Κανόνας της Αρχαίας Ελληνικής: Η θέσει μακρά συλλαβή ως προς τον τονισμό λαμβάνεται ως βραχεία .	K2	11
Θεώ	= στον Θεό, με τον Θεό συν Θεώ (βλέπε φράση) Απόδοτε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ (= Προσφέρετε στον Καίσαρα αυτά που ανήκουν στον Καίσαρα και στο Θεό αυτά που ανήκουν στο Θεό)	K3	10
θεωρία και πράξει	= τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη, θεωρητικά και πρακτικά Το πρόβλημα είναι λυμένο θεωρία και πράξει .	K2	20
Θού, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου	= (συγκράτησε, Θεέ μου, το στόμα μου) = συγκρατούμαι να μην ξεστομίσω κάτι, ενώ υφίσταμαι πρόκληση για το αντίθετο Αυτός τίμιος; Θού, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου.	K4	11
ιδία	= ιδιαιτέρως, ξεχωριστά Χρειάζεται προσοχή στο χειρισμό τέτοιων θεμάτων· ιδία δε όταν πρόκειται για τόσο λεπτές ισορροπίες.	K1	15
ιδία βουλήσει	= με ίδια (= δική μου, δική σου, ...) βούληση, αυτοβούλως, οικειοθελώς Βλέπε και «οικεία θελήσει». Ό,τι έκανε το έκανε ιδία βουλήσει .	K2	15
ιδία δαπάνη, ιδίαις δαπάναις	= με δική μου (σου, του, ...) δαπάνη, με δικά μου έξοδα Προμηθεύτηκα το βιβλίο ιδία δαπάνη .	K2	15
ιδία δύναμη, ιδίαις δυνάμεσι(ν)	= (με ίδια δύναμη), με τη δική του δύναμη, με τις δικές του δυνάμεις	K2	11

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
ίδια ευθύνη	= (με ίδια ευθύνη), με δική μου (σου, του, ...) ευθύνη Ο καθένας αποφασίζει ίδια ευθύνη αν θα προχωρήσει ή αν θα σταματήσει.	K1	14
ίδια πρωτοβουλία	= (με ίδια πρωτοβουλία), με δική μου (σου, του, ...) πρωτοβουλία Εφάρμοσε στην πράξη τη νέα μέθοδο ίδια πρωτοβουλία .	K1	12
ίδια υπαιτιότητα	= (με ίδια υπαιτιότητα), με δική μου (σου, του, ...) υπαιτιότητα Ό,τι έπαθε το έπαθε ίδια υπαιτιότητα .	K2	12
ίδιαίς αυτού (αυτής) χερσίν (ΙΑΧ)	= στα ίδια του (της) τα χέρια ΙΑΧ (πάνω σε φάκελο, όπου είναι γραμμένος ο παραλήπτης) = να δοθεί προσωπικά στον παραλήπτη και σε κανέναν άλλο.	K2	10
ίδιοις αναλώμασι	= (με ίδια αναλώματα), με δικά (μου, σου, του, της, μας, σας, τους) έξοδα Ταυτόσημο με τα ίδιοις εξόδοις και ίδιαίς δαπάναισι	K2	17
ίδιοις εξόδοις	= (με ίδια έξοδα), με δικά (μου, σου, του, της, μας, σας, τους) έξοδα Πήγα στο Συνέδριο ίδιοις εξόδοις	K2	15
ίδιοις όμμασι(ν)	= (με ίδια όμματα), με τα ίδια (μου, σου, του, της, μας, σας, τους) τα μάτια Δεν το πιστεύω αν δεν το δω ίδιοις όμμασι. Ο ίδιοις όμμασι μάρτυς είναι ο αυτόπτης μάρτυς.	K2	6
ίδιοις ωσί(ν)	= (με ίδια ώτα), με τα ίδια (μου, σου, του, της, μας, σας, τους) τα αυτιά Ο ίδιοις ωσί μάρτυς είναι ο αυτήκοος μάρτυς. Τον είδα ίδιοις όμμασιν και τον άκουσα ίδιοις ωσίν. Το διαπίστωσα ίδιοις όμμασι και ωσίν.	K2	15
καιρός παντί πράγματι	= κάθε πράγμα στον καιρό του, κάθε πράγμα στην ώρα του, υπάρχει κατάλληλη στιγμή για το κάθε τι Καιρός παντί πράγματι.	K2	3
Καίσαρι	= στον Καίσαρα Απόδοτε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ (= Προσφέρετε στον Καίσαρα αυτά που ανήκουν στον Καίσαρα και στο Θεό αυτά που ανήκουν στο Θεό).	K3	10
κακή τη μοίρα μοίρα κακή	= με μοίρα κακή, κατά κακή τύχη	K2	17
καλή τη μοίρα μοίρα αγαθή, μοίρα καλή	= με μοίρα καλή, κατά καλή τύχη	K2	17
καλή τη πίστει κακή τη πίστει	= (με καλή πίστη) = καλόπιστα, καλοπροαίρετα, ειλικρινά, με ειλικρίνεια = (με κακή πίστη) = κακόπιστα, κακοπροαίρετα Εγώ ό,τι είπα το είπα καλή τη πίστει , αλλά αυτός με παρεξήγησε.	K2	15
καλλιτεχνική αδεία	= με καλλιτεχνική άδεια, με την άδεια που μας παρέχει η τέχνη Η αμφίεσή του μόνο καλλιτεχνική αδεία μπορεί να γίνει αποδεκτή.	K2	16
κεραυνός εν αιθρία	= (κεραυνός σε ξαστεριά), απροσδόκητο γεγονός, αναπάντεχο γεγονός Υστερα από τόσες αγάπες, το διαζύγιο της Χαρούλας ήταν κεραυνός εν αιθρία	K2	4

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
κληρονομικώ δικαιώματι κληρονομικώ δικαίω	= με κληρονομικό δικαίωμα Το σπίτι του ανήκει κληρονομικώ δικαίωματι .	K2	16
κοινή ομολογία	= με κοινή ομολογία, πανθομολογουμένως Κοινή ομολογία , η συμπεριφορά του είναι υποδειγματική.	K1	16
κοινή συναινέσει	= με κοινή συναίνεση, με κοινή συμφωνία Πήραν το διαζύγιο κοινή συναινέσει	K2	2
κοινή υπαιτιότητα	= με κοινή υπαιτιότητα, με κοινό φταίξιμο Πήραν διαζύγιο κοινή υπαιτιότητα .	K2	16
κόποις	= με κόπους Τ' αγαθά κόποις κτώνται (= Τα αγαθά τα αποκτά κανείς με κόπους)	K2	10
κράτος εν κράτει	= (κράτος μέσα σε κράτος) = οντότητα που έχει αποκτήσει ανεπίτρεπτα υπέρμετρη ισχύ Τα διαπλεκόμενα (συμφέροντα) αποτελούν κράτος εν κράτει .	K2	11
λόγοις και έργοις/πράξεσι	= με λόγια και με έργα/πράξεις Υπηρετεί τον ιερό σκοπό λόγοις και έργοις	K2	17
λόγω	= εξαιτίας Λόγω της κακοκαιρίας έκλεισαν τα λιμάνια.	K1	2
λόγω εξύβριση	= εξύβριση με λόγια Το αδίκημα της εξύβρισης είναι: λόγω εξύβριση ή έργω εξύβριση	K2	2
λόγω τιμής, επί λόγω τιμής	= στο λόγο της τιμής μου Λόγω τιμής , εγώ δεν ξέρω τίποτα! Την αλήθεια σου λέω! Επί λόγω τιμής!	K1	2
μακαρία τη λήξει	= με ευτυχή λήξη, με ευτυχές αποτέλεσμα	K3	16
μαργαρίτας τοις κυσίν τα άγια τοις κυσίν	= μαργαριτάρια στους σκύλους (πρβλ. το αγγλικό <i>don't cast pearls before swine</i>) = τα άγια στους σκύλους (μεταφορική χρήση για ανθρώπους που δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητα κάποιου πολύτιμου πράγματος ή θέματος) Μη δότε τα άγια τοις κυσίν = Μη δώσετε τα άγια στους σκύλους (από το Ευαγγέλιο).	K3	15
μερίμνη	= με μέριμνα, με φροντίδα Το θέμα τακτοποιήθηκε μερίμνη του Γιώργου.	K2	16
μέσω	= με, δια μέσου, με τη βοήθεια Αθήνα-Θεσσαλονίκη μέσω Λαρίσης. Επικοινωνία μέσω δικτύου υπολογιστών.	K1	14
μη κακοίς ομίλει	= μη συναναστρέφεσαι με κακούς (από την Αγία Γραφή) (Χρησιμοποιείται στην κυριολεξία του)	K3	16

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
μηδενί	= σε κανέναν Μηδενί δίκην δικάσης πριν αμφοίν μύθον ακούσης = Μην καταδικάσεις κανέναν πριν ακούσεις πρώτα και τα δύο μέρη. Μηδενί συμφοράν ονειδίσης κοινή γαρ η τύχη και το μέλλον άόρατον = Μην κοροϊδέυεις κανενός τη συμφορά αφού είναι κοινή για όλους η τύχη και το μέλλον απρόβλεπτο.	K2	13
μηχανές πάση δυνάμει	= με τις μηχανές σε πλήρη ισχύ (στο φουλ) Παράγγελμα του μηχανικού που ακολουθεί το παράγγελμα «Πρόσω ολοταχώς» του πλοιάρχου: Μηχανές πάση δυνάμει. (Βλέπε και πάση δυνάμει)	K2	21
μνημειακώ τω τρόπω	= με μνημειακό τρόπο, με μεγαλοπρέπεια Η παράσταση αναδεικνυε το γεγονός μνημειακώ τω τρόπω	K2	20
νόμω	= με νόμο, κατά νόμον, νομίμως, νομικά νόμω κρατούσα θρησκεία = θρησκεία που επικρατεί με νόμο νόμω αβάσιμη κατηγορία = κατηγορία που δεν στηρίζεται νομικά	K2	16
νόμω αβάσιμος	= νομικά αβάσιμος, αστήρικτος από το νόμο Ο ισχυρισμός του είναι νόμω αβάσιμος.	K2	15
νους υγιής εν σώματι υγιεί	= (νους υγιής σε σώμα υγιές) = η διανοητική υγεία είναι συνάρτηση της σωματικής, η σωματική υγεία είναι προϋπόθεση της πνευματικής	K2	11
ο συ μισείς ετέρω μη ποιήσεις	ετέρω = (εις έτερον) = στον άλλο ο συ μισείς ετέρω μη ποιήσεις = Μην κάνεις στους άλλους αυτό που εσύ δεν θέλεις να σου κάνουν.	K3	13
οικεία βουλήσει	= οικειοθελώς, θεληματικά, με τη θέλησή μου (σου, του, ...) Όταν ενεργείς οικεία βουλήσει αναλαμβάνεις και την ευθύνη των ενεργειών σου.	K2	6
οικεία θελήσει	= με δική μου (σου, του, ...) θέληση, οικειοθελώς, αυτοβούλως (Βλέπε και «ιδία βουλήσει») Συμμετείχε στην εργασία οικεία θελήσει.	K2	15
οίκοι	= στο σπίτι {οίκος = σπίτι} Διαμένω οίκοι (οικουρώ) = μένω στο σπίτι. Επίσκεψη οίκοι {χαρακτηρισμός επίσκεψης γιατρού σε ασθενή στο σπίτι του τελευταίου}.	K2	15
όμοιος ομοίω	= ο όμοιος τον όμοιο Όμοιος ομοίω αεί πελάζει (= ο όμοιος τον όμοιό του πάντοτε συναναστρέφεται)	K2	4
ονόματι	= κατά το όνομα, με το όνομα Κάποιος σύνεδρος, ονόματι Αγγελόπουλος, πρότεινε να γίνει ψηφοφορία. Γνώρισα κάποιον, ονόματι Αγγελόπουλο. Ακούστηκε η φωνή κάποιου, ονόματι Αγγελόπουλου. (Βλέπε και εν ονόματι, επ' ονόματι).	K2	16
ουαί τοις ηττημένοις	= αλίμονο στους νικημένους (λατ. vae victis , που το είπε ο Γαλάτης Βρέννος) Το τίμημα της ήττας ήταν βαρύτητο. Ουαί τοις ηττημένοις.	K2	6

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
ουαί υμίν	= αλίμονο σε σας Ουαί υμίν γραμματείς και φαρισαίοι υποκριτές (από το Ευαγγέλιο).	K3	16
ουκ εν τω πολλώ το ευ	(Βλέπε εν τω πολλώ)	K2	13
Ουκ επ' άρτω ...	(Βλέπε: «επ' άρτω»)	K3	13
ουσία τύποις (αντίθ.)	= ως προς την ουσία, κατ' ουσίαν, ουσιαστικά = ως προς τους τύπους, κατά τους τύπους, τυπικά Αυτός που θα αναλάβει ως προϊστάμενος πρέπει να είναι κατάλληλος τύποις και ουσία .	K1	13
παθών εν υπηρεσία	= αυτός που έπαθε ατύχημα σε ώρα υπηρεσίας ή σε υπηρεσιακή αποστολή Πήρε σύνταξη ως παθών εν υπηρεσία	K2	5
παίζει εν ου παικτοίς	= (παίζει με πράγματα που δεν είναι για παίξιμο) = γελοιοποιεί πράγματα που είναι σοβαρά	K2	11
παίρνω τοις μετρητοίς	= παίρνω στα σοβαρά (κάτι που δεν είναι τόσο σοβαρό) Του είπαμε ένα αστείο κι αυτός το πήρε τοις μετρητοίς	K2	6
παντί μέσω	= με οποιοδήποτε μέσο, με κάθε μέσο επικράτηση του ισχυροτέρου παντί μέσω	K2	20
παντί τρόπω	= με οποιοδήποτε τρόπο, με κάθε τρόπο, παντοiotρόπως Πρέπει να σώσουμε τη γη, παντί τρόπω , από την οικολογική καταστροφή.	K2	3
παρ' Αρείω Πάγω	= στον Άρειο Πάγο Είναι δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω	K2	7
παρ' Έλλησι	= στους Έλληνες Η πολιτική παρ' Έλλησι.	K2	16
παρ' Εφέταις	= στο Εφετείο Ο Α είναι δικηγόρος παρ' Εφέταις .	K2	21
παρ' ημίν	= σε μας, κοντά μας, δικός μας Τα παρ' ημίν στελέχη	K2	17
παρά Πρωτοδικαίς	= στο Πρωτοδικείο Ο Β είναι δικηγόρος παρά Πρωτοδικαίς .	K2	21
παρά τη Διοίκησει	= δίπλα στη Διοίκηση Στέλεχος παρά τη Διοίκησει .	K2	14
παρά τοις ανθρώποις	= εκ μέρους των ανθρώπων Τα αδύνατα παρά τοις ανθρώποις δυνατά παρά τω Θεώ .	K2	14
παρά τω Θεώ	= εκ μέρους του Θεού Τα αδύνατα παρά τοις ανθρώποις δυνατά παρά τω Θεώ .	K2	14
παρά τω πλευρώ	= στο πλευρό, πλάι, δίπλα Στάθηκε παρά τω πλευρώ του κατηγορούμενου συζύγου της.	K2	14

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
παρά τω πρωθυπουργώ	= κοντά στον πρωθυπουργό Θήτησε ως Υπουργός παρά τω πρωθυπουργώ .	K2	2
παραβύστω	<i>εν κρυπτό και παραβύστω</i> = απόκρυφα και μυστικά (παραβυστος = απόμερος, απόκρυφος, μυστικός) <i>Ούτε που το πήρε κανένας είδηση. Όλα έγιναν εν κρυπτό και παραβύστω</i>	K2	21
παρουσία	= (με παρουσία κάποιου) = ενώ κάποιος είναι, ή ήταν, παρών <i>Παρουσία</i> μου είπε όσα είπε. Κόπτεται κιμάς παρουσία του πελάτη (σε κάποιο κρεοπωλείο).	K1	2
πάση δυνάμει	= (με κάθε δύναμη), με όλες τις δυνάμεις Επίθεση του στρατού πάση δυνάμει . (Βλέπε και μηχανές πάση δυνάμει)	K2	11
πάση θυσία	= (με κάθε θυσία), οπωσδήποτε Πρέπει να επιτύχουμε το αποτέλεσμα αυτό πάση θυσία .	K1	3
πάσσαλος πασσάλω εκκρούεται	= (ο πάσσαλος με πάσσαλο βγαίνει) = το κακό αντιμετωπίζεται με το κακό, το γαϊδούρι θέλει ενάμισι γαϊδούρι Χάνεις τον καιρό σου αντιμετωπίζοντάς τον με το καλό. Πάσσαλος πασσάλω εκκρούεται .	K2	6
πατρί	= στον πατέρα <i>συν Πατρί και Υιώ</i> = μαζί με τον Πάτέρα και τον Υιό <i>...το συν Πατρί και Υιώ συμπροσκυνούμενον...</i> (από το χριστιανικό «Σύμβολο της πίστεως») (Βλέπε και τω πατρί)	K3	21
πεζή	= πεζός, πεζή, πεζό, πεζοί, με τα πόδια Διανύσαμε μεγάλες αποστάσεις πεζή (= πεζοί)	K2	14
πόθεν μοι τούτο;	= από πού μου ήρθε αυτό (το καλό); (Φράση του κατά Λουκάν Ευαγγελίου)	K3	16
ποιητική αδεία	= (με ποιητική άδεια, με άδεια του ποιητή) = με την ελευθερία που παρέχεται στον ποιητικό λόγο (ή στον ποιητή). Αυτό τυπικά δεν είναι σωστό, αλλά λέγεται ποιητική αδεία .	K2	10
ποιητικώ τω τρόπω	= με ποιητικό τρόπο, ποιητικά Παρά την πεζότητα της περίπτωσης το σχόλιό του έγινε ποιητικώ τω τρόπω	K2	16
πολλώ κάρρονες	= πολύ καλύτεροι <i>‘Αμμες δε γ’ εσόμεθα πολλώ κάρρονες</i> = εμείς θα γίνουμε πολύ καλύτεροι (το τραγουδούσε η ομάδα των νέων της Σπάρτης).	K2	13
πολλώ μάλλον, τοσούτω μάλλον πόσω μάλλον	= πολύ περισσότερο (επιτατικό) Αυτό δεν μπορούσε να το προβλέψει ο Διευθυντής, πολλώ μάλλον ένας νέος υπάλληλος	K2	10
πόσω μάλλον τοσούτω μάλλον, πολλώ μάλλον	= πολύ περισσότερο (επιτατικό) Αυτό δεν μπορούσε να το προβλέψει ο Διευθυντής, πόσω μάλλον ένας νέος υπάλληλος	K2	13
πράγμασι	= ως προς τα πράγματα, πραγματικά Ουσία και πράγμασι (= ουσιαστικά και πραγματικά)	K2	20

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
πράγματι	= πραγματικά, αλήθεια Πράγματι , χθες το μεσημέρι πέρασα από το γραφείο του. (Βλέπε και τω όντι , τη αληθεία)	K1	3
προς τούτοις	= πέραν τούτων, επιπλέον Προς τούτοις , θα ήθελα να τονίσω / προσθέσω / επισημάνω	K2	19
προφάσεις εν αμαρτίαις	= προσχήματα για δικαιολόγηση παραλείψεων ή ανεπιτήρητων ενεργειών (αμαρτία = σφάλμα, παράπτωμα και ιδιαίτερα θρησκευτικό) Ένα είναι το γεγονός: ότι ο ασθενής αφέθηκε αβοήθητος. Οι όποιες εκ των υστέρων δικαιολογίες είναι προφάσεις εν αμαρτίαις .	K3	14
πτωχοί τω πνεύματι	(Βλέπε τω πνεύματι)	K3	13
σκοτεινώ τω τρόπω	= με σκοτεινό τρόπο Λύση δόθηκε στο ζήτημα, αλλά σκοτεινώ τω τρόπω .	K2	16
σταγών εν τω ωκεανώ	= σταγόνα στον ωκεανό, ασήμαντο πράγμα ή γεγονός σε σχέση με άλλο πολύ σοβαρότερο Το ποσό αυτό έναντι του δημόσιου χρέους είναι σταγών εν τω ωκεανώ .	K2	20
στεντορεία τη φωνή	= με στεντόρια φωνή, με πολύ δυνατή φωνή Μιλούσε στεντορεία τη φωνή .	K2	20
συμφώνως τω νόμω	= σύμφωνα με το νόμο	K2	16
συν Αθηνά	= μαζί με την Αθηνά, εκτός από την Αθηνά Συν Αθηνά και χείρα κίνει = (Εκτός από την Αθηνά κούνα και τα χέρια σου) = Εκτός από το να επικαλείσαι βοήθεια άνωθεν πρέπει να καταβάλεις και τις απαιτούμενες προσωπικές προσπάθειες	K2	10
συν αυτώ συν αυτοίς	= μαζί με αυτόν, μαζί με αυτούς Φράσεις: οι συν αυτώ, οι συν αυτοίς = οι γύρω του (τους), η ακολουθία του (τους), η παρέα του (τους) Τον πρόεδρο και τους συν αυτώ υποδέχτηκε ο τοπικός άρχοντας.	K2	15
συν γυναίξι και τέκνοις	= μαζί με γυναίκες και παιδιά, οικογενειακώς Ηρθαν οι περισσότεροι συναδέλφοι συν γυναίξι και τέκνοις	K2	2
συν Θεώ	= με τη βοήθεια του Θεού, Θεού θέλοντος Εφέτος, συν Θεώ , θα πάμε διακοπές στο εξωτερικό.	K2	2
συν Πατρί και Υιώ	(Βλέπε πατρί και υιώ)	K3	21
συν τοις άλλοις	= μαζί με όλα τ' άλλα, σε όλα τα άλλα πρόσθεσε ότι Συν τοις άλλοις , είναι και κακός μαθητής	K2	2
συν τω χρόνω	= με την πάροδο του χρόνου Συν τω χρόνω , θα γνωρίσεις καλύτερα τους νέους συναδέλφους σου	K2	2
συναρτήσει	= σε συνάρτηση με, ως προς (σύνηθες στη φυσική και στα μαθηματικά) Το διάγραμμα της ταχύτητας συναρτήσει του χρόνου .	K2	15

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατη- γορία	Έκδοση
συνελόντι ειπείν	= (αφού συμπύξω να πω), για να τα πω σύντομα, για να μιλήσω με συντομία { <i>συνελών, συνελούσα, συνελόν:</i> μετοχή του β' αορίστου (συνείλον) του ρ. συναιρώ· ειπείν: απαρέμφατο του β' αορίστου (είπον) του ρ. λέγω }. Η υπόθεση ήταν ενδιαφέρουσα, η σκηνοθεσία πάρα πολύ καλή, τα σκηνικά πειστικά· συνελόντι ειπείν , η όλη παράσταση ήταν εξαιρετική.	K2	15
συνεπεία	= (ως συνέπεια) = λόγω, εξαιτίας	K2	16
συνοδεία κιθάρας	= με συνοδεία (ακομπανιαμένο) κιθάρας Τραγουδῆσε συνοδεία κιθάρας = Τραγουδῆσε συνοδευόμενος από κιθάρα (με ακομπανιαμένο κιθάρας)	K1	14
τα άγια τοις κυσίν , μαργαρίτας τοις κυσίν	= τα άγια στους σκύλους (μεταφορική χρήση για ανθρώπους που δεν είναι σε θέση να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητα κάποιου πολύτιμου πράγματος ή θέματος) = μαργαρίτάρια στους σκύλους (ανάλογο με το προηγούμενο· πρβλ. το αγγλικό <i>don't cast pearls before swine</i>) Μη δότε τα άγια τοις κυσίν = Μη δώσετε τα άγια στους σκύλους (από το Ευαγγέλιο).	K3	15
ταύρος εν υαλοπωλείω	= (ταύρος σε υαλοπωλείο) = όπως αν μπει ταύρος σε υαλοπωλείο Τα έκαμε όλα γυαλιά καρφιά, σαν ταύρος εν υαλοπωλείω .	K2	11
τη αιτήσει	= με αίτηση Μετατέθηκε στην επαρχία τη αιτήσει του .	K2	16
τη αληθεία	= αλήθεια, αληθινά, πράγματι (Βλέπε και πράγματι, τω όντι)	K1	16
τη εισηγήσει, τη προτάσει	= με πρόταση (του/της), με εισήγηση (του/της) Τη εισηγήσει του Τμήματος η Διεύθυνση αποφάσισε να προμηθευτεί το υλικό.	K2	20
τη εμφανίσει	(Βλέπε: άμα τη εμφανίσει και επί τη εμφανίσει)	K2	13
τη πόλει	= στην πόλη (βλέπε και εν Βηθλεέμ τη πόλει)	K2	21
τη τάξει	= στη σειρά, στη διάταξη, στην ιεραρχία Ο υπουργός παρα τω πρωθυπουργώ είναι ο πρώτος τη τάξει υπουργός . Ο προϊστάμενος τμήματος είναι ο τελευταίος τη τάξει που παίρνει το επίδομα ευθύνης.	K2	11
τη Υπερμάχω στρατηγώ	= στην στρατηγό που μάχεται υπέρ = στην υπερασπίστρια στρατηγό (την Θεοτόκο) Τη Υπερμάχω στρατηγώ τα νικητήρια... (ο <i>Ακάθιστος Ύμνος</i>).	K4	19
τη υποδείξει, τη προτροπή	= με υπόδειξη, με προτροπή Ο Δημήτρης δεν έχει δική του ανεξάρτητη γνώμη για το θέμα. Όλα όσα υποστηρίζει είναι τη υποδείξει του Γιώργου.	K2	15
τίνι τρόπω	= με ποιον τρόπο Δεν ξέρω τίνι τρόπω θα το επιτύχεις.	K2	11

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
τοῖς εκατό, τοῖς χιλίοις, τοῖς εκατομμυρίοις	= στα εκατό, στα χίλια, στα ένα εκατομμύριο (παρονομαστής 100, 1000, 1000000) Επιτόκιο πέντε τοῖς εκατό (5/100 ή 5 %). Πιθανότητα δύο τοῖς χιλίοις (2/1000 ή 2 ‰)	K1	7
τοῖς κείνων ρήμασι	= στα λόγια εκείνων Τήδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι = Βρισκόμαστε εδώ υπακούοντας στα λόγια τους.	K2	13
τοῖς μετρητοῖς	= σε μετρητά (αντίθετο: επί πιστώσει) Αυτός πλήρωσε με πιστωτική κάρτα, ενώ εγώ τοῖς μετρητοῖς . Αυτό το κατάστημα δεν κάνει πίστωση, πουλάει μόνο τοῖς μετρητοῖς . Αυτός, φίλε μου, πουλάει τοῖς μετρητοῖς (= είναι ξέγνοιαστος, δεκάρα δεν δίνει). (Βλέπε και «παίρνω τοῖς μετρητοῖς»)	K2	9
τοῖς οφειλέταις ημῶν	= (στους οφειλέτες μας) = σ' αυτούς που μας έκαναν κακό ὡς και ημεῖς ἀφίμεν τοῖς οφειλέταις ημῶν = όπως και εμείς συγχωρούμε αυτούς που μας αδίκησαν. (Από την Κυριακή προσευχή)	K4	14
τοῖς πάσι γνωστόν, γνωστόν τοῖς πάσι	= σε όλους γνωστό, πασίγνωστο (<i>πας, παντός, παντί, πάντα, πας, πάντες, πάντων, πάσι, πάντας, πάντες</i>) Αυτό που λες είναι γνωστόν τοῖς πάσι (το ξέρουν όλοι)	K2	12
τοσοῦτω μάλλον , πολλῶ μάλλον πόσω μάλλον	= πολύ περισσότερο (επιτακτικό) Αυτό δεν μπορούσε να το προβλέψει ο Διευθυντής, τοσοῦτω μάλλον ένας νέος υπάλληλος	K2	13
τρικυμία εν κρανίω	= σύγχυση φρενῶν, διανοητική αναστάτωση, φουρτούνα του μυαλού Δεν μπορείς να συνεννοηθείς μαζί του. Αυτός έχει τρικυμία εν κρανίω .	K2	8
τρικυμία εν ποτηρίω	= τρικυμία μέσα σε ποτήρι (πολλή φασαρία για το τίποτα)	K2	17
τύποις	= (με τύπο, τυπωμένος) = εντύπως, (+γενική) στο τυπογραφείο του Τύποις Κ. Πετρίδη.	K2	11
τύποις ουσία (αντίθ.)	= ως προς τους τύπους, κατά τους τύπους, τυπικά = ως προς την ουσία, κατ' ουσίαν, ουσιαστικά Αυτός που θα αναλάβει ως προϊστάμενος πρέπει να είναι κατάλληλος τύποις και ουσία .	K2	13
τυφλοῖς ὄμμασι(ν)	= με τυφλή εμπιστοσύνη, με απόλυτη εμπιστοσύνη, με κλειστά μάτια Τον ακολουθούν όλοι τυφλοῖς ὄμμασιν .	K2	8
τύχη αγαθή, αγαθή τη τύχη	= κατά καλή τύχη, ευτυχώς Τύχη αγαθή , αποφεύχθηκε το μοιραίο.	K1	8
τω Αγίω Πνεύματι	= στο Άγιο Πνεύμα ... τω Πατρί και τω Υἱώ και τω Αγίω Πνεύματι... = στον Πατέρα και στον Υἱό και στο Άγιο Πνεύμα... (από τη Θεία Λειτουργία) (Βλέπε και πνεύματι)	K3	21

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
τω αγνώστω θεώ	= στον άγνωστο θεό Στην αρχαία Αθήνα υπήρχε στήλη με την αφιέρωση « τω αγνώστω θεώ ».	K2	15
τω αγνώστω στρατιώτη	= στον άγνωστο στρατιώτη Στην Αρχαία Ελλάδα μετά τη μάχη εκτός από τους τάφους των επώνυμων νεκρών συνηθιζόταν και μνημείο αφιερωμένο στους άγνωστους νεκρούς στρατιώτες: « τω αγνώστω στρατιώτη ». Το καθιερωμένο μέχρι σήμερα « μνημείο του αγνώστου (στρατιώτη) ».	K2	15
τω καιρώ εκείνω	= τότε στα παλιά τα χρόνια (από τη γνωστή εναρκτήρια φράση του Ευαγγελίου) Τω καιρώ εκείνω ο δάσκαλος με τη βέργα του ήταν πιο πολύ θηριοδασαστής παρά δάσκαλος	K3	7
τω κομιστή	= (εις τον κομίζοντα, εις τον φέροντα) = σ' αυτόν που το κρατά Γραμμάτιο πληρωτέο τω κομιστή.	K2	13
τω κρούοντι ανοιγήσεται	= θα ανοίξει η πόρτα σ' αυτόν που την χτυπάει Ο ζητών ευρήσει και τω κρούοντι ανοιγήσεται (από το Ευαγγέλιο).	K3	20
τω όντι, τωόντι και τώντις	= όντως, πράγματι, πραγματικά Η κατάσταση είναι τωνόντι πολύ σοβαρή. (Βλέπε και πράγματι, τη αληθεία)	K2	7
τω πατρί	= στον πατέρα ομοούσιος τω πατρί = που είναι από την ίδια ουσία με τον πατέρα ...εκ Θεού αληθινού γεννηθέντα ου ποιηθέντα, ομοούσιον τω Πατρί δι' ου τα πάντα εξένετο (από το χριστιανικό «Σύμβολο της πίστεως») ... τω Πατρί και τω Υιώ και τω Αγίω Πνεύματι... = στον Πατέρα και στον Υίο και στο Άγιο Πνεύμα... (από τη Θεία Λειτουργία) (Βλέπε και πατρί)	K3	21
τω πνεύματι	= κατά το πνεύμα πτωχός τω πνεύματι = ταπεινός Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι = ευτυχισμένοι οι ταπεινοί (από τους «Μακαρισμούς» του Ευαγγελίου)	K3	13
τω υιώ	= στον υιό ... τω Πατρί και τω Υιώ και τω Αγίω Πνεύματι... = στον Πατέρα και στον Υίο και στο Άγιο Πνεύμα... (από τη Θεία Λειτουργία) (Βλέπε και πατρί)	K3	21
υιώ	= στον υιό συν Πατρί και Υιώ = μαζί με τον Πάτέρα και τον Υίο ...το συν Πατρί και Υιώ συμπροσκυνούμενον... (από το χριστιανικό «Σύμβολο της πίστεως») (Βλέπε και τω υιώ)	K3	21
υπαισιότητα	= από υπαισιότητα, εξαιτίας Ολα έγιναν υπαισιότητί μου.	K2	2
υπό τω δένδρω	= κάτω από το δέντρο « Υπό τω δένδρω » Τίτλος άρθρου του Ηλία Αναγνωστάκη (Καθημερινή).	K2	20

ΔΟΤΙΚΗ (λέξη ή μέσα σε φράση)	ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ/Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	Κατηγορία	Έκδοση
φύσει θέσει	= εκ φύσεως, από τη φύση του, λόγω της φύσης του = εκ θέσεως, από τη θέση του, λόγω της θέσης του Είναι φύσει αδύνατον να συμβεί κάτι τέτοιο. Στη γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής συλλαβή με η, ω ή δίφθογγο είναι φύσει μακρά, ενώ συλλαβή με βραχύ που ακολουθείται από δύο ή περισσότερα σύμφωνα ή διπλό σύμφωνο είναι θέσει μακρά .	K2	11
φυσικώ δικαίω	= με φυσικό δικαίωμα Οι πολίτες διαδήλωσαν φυσικώ δικαίω ...	K2	20
φυσικώ τω λόγω	= για φυσικό λόγο, φυσικά Φυσικώ τω λόγω ...	K2	18
φυσικώ τω τρόπω	= με φυσικό τρόπο, φυσικά Φυσικώ τω τρόπω ...	K2	17
φωνή βοώντος εν τη ερήμω	= φωνή κάποιου που φωνάζει στην έρημο, μεταφορικά: δεν ακούει κανέναν, δεν υπάρχει καμιά ανταπόκριση Φωνή βοώντος εν τη ερήμω, ετοιμάσατε την οδόν του Κυρίου (Κατά Μάρκον 1-3). Εγώ τα είπα, εγώ τα άκουσα! Φωνή βοώντος εν τη ερήμω!	K3	13
χάριτι Θεία, Θεία χάριτι	= με Θεία χάρη, με τη χάρη του Θεού, με την εύνοια του Θεού Χάριτι Θεία ξεπεράσαμε τον κίνδυνο.	K4	15
ψυχή τε και σώματι	= (με την ψυχή και με το σώμα) = με όλες τις δυνάμεις, ολοκληρωτικά Αφοσιώθηκε σ' αυτόν το σκοπό ψυχή τε και σώματι .	K2	11
ως εν ονείρω εν ονείρω	= σαν σε όνειρο, μακριά από την πραγματικότητα, αχνά και απροσδιόριστα = σε όνειρο, μέσα σε όνειρο Ένοιωσε σαν υπνωτισμένος: πέρασαν μπροστά από τα μάτια του σκηνές αχνές κι ασύνδετες· ως εν ονείρω . όνειρο εν ονείρω = κατάσταση στην οποία βλέπει κανέναν όνειρο μέσα σε όνειρο.	K2	16
ως εν ουρανώ	= όπως στον ουρανό (Από την Κυριακή προσευχή) ως εν ουρανώ και επί της γης = όπως στον ουρανό έτσι και πάνω στη γη.	K4	14
ως εν παρόδω ελέχθη	= όπως ελέχθη παρενθετικά (Βλέπε εν παρόδω)	K2	16